

การพัฒนาระบบสารสนเทศ
โครงการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่
บ้านจอลือใต้ ตามพระราชดำริ

หมู่ที่ 4 บ้านจอลือใต้ ตำบลแม่สวด
อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ส่วนพัฒนาเทคโนโลยีและบริการ
สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ปี 2553
เอกสารวิชาการเลขที่ 313/02/52

คำนำ

รายงาน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ “โครงการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่บ้านจอลือใต้” ฉบับนี้ จัดทำขึ้นภายใต้โครงการ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ โครงการพัฒนาที่ดินอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปีงบประมาณ 2552 ซึ่งส่วนพัฒนาเทคโนโลยีและบริการ สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน ได้รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่างๆ ที่จัดพิมพ์เผยแพร่โดยหลายหน่วยงาน นำมาปรับปรุงแก้ไข และเพิ่มเติมในส่วน of ข้อมูลและแผนที่พื้นฐาน ภาพถ่ายทางอากาศออร์โธรี และระบบภูมิสารสนเทศ ให้มีข้อมูลทางวิชาการที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุดจนถึงปัจจุบัน และจัดพิมพ์ไว้ในที่เดียวกันเป็นรายงานรูปเล่ม มีภาพประกอบคำบรรยาย พร้อมทั้งบันทึกเป็นไฟล์ข้อมูลลงบนแผ่นดีวีดี เพื่อเผยแพร่แจกจ่าย โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการและปฏิบัติงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

คณะทำงาน
ส่วนพัฒนาเทคโนโลยีและบริการ
สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พ.ศ. 2552

คำขอบคุณ

รายงานฉบับนี้มีอาจสำเร็จลงได้ ถ้าไม่ได้รับความกรุณาและความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ในหลายๆหน่วยงาน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่ให้ความอนุเคราะห์สละเวลาในการรวบรวมรายละเอียดของข้อมูลที่เป็นเนื้อหาสาระและรูปภาพ อีกทั้งให้คำแนะนำ แก้ไข และให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติมในหลายประเด็น พร้อมอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน คณะทำงานใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ดังนี้

- รองอธิบดีด้านวิชาการ กรมพัฒนาที่ดิน
- รองอธิบดีด้านปฏิบัติการ กรมพัฒนาที่ดิน
- ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน
- ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีการสำรวจและจัดทำแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
- ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
- ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน
- ผู้อำนวยการส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ 2 สสว. กรมพัฒนาที่ดิน
- เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการข้อมูล กรมอุทยานแห่งชาติ

สารบัญเนื้อหา

	หน้า
คำนำ	i
คำขอบคุณ	ii
สารบัญเนื้อหา	iii
สารบัญตาราง	v
สารบัญรูปภาพ	vi

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาของ

โครงการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่บ้านจอลีโต้

1.1	อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	1-1
1.2	วัตถุประสงค์	1-5
1.3	เป้าหมาย	1-5
1.4	ระยะเวลาดำเนินงาน	1-5
1.5	พื้นที่ดำเนินงาน	1-5
1.6	ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-5
1.7	หน่วยงานรับผิดชอบในพื้นที่โครงการ	1-5

ส่วนที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.1	โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	2-1
2.2	ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการฯ	2-3
2.3	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2-5
2.4	ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก	2-10
2.5	ปลูกป่าทดแทน	2-11
2.6	ฝ่ายชะลอความชุ่มชื้น	2-11
2.7	ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง	2-11

	หน้า
2.8 ป่าเปียก	2-12
2.9 หญ้าแฝก	2-13
2.10 แนวพระราชดำริในการพัฒนาที่ดินทางการเกษตร	2-15

ส่วนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ โครงการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่บ้านจอลือใต้

3.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	3-1
3.2 การคมนาคม	3-1
3.3 ลักษณะสภาพพื้นที่	3-2
3.4 ภูมิอากาศ	3-4
3.5 ธรณีวิทยา	3-6
3.6 ทรัพยากรดิน	3-7
3.7 สภาพการใช้ที่ดิน	3-8
3.8 ทรัพยากรน้ำ	3-11
3.9 ทรัพยากรป่าไม้	3-11
3.10 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	3-12

ส่วนที่ 4 การจัดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่โครงการ

4. แผนผังการใช้ที่ดินรวม	4-1
4.1 การจัดทำผังการใช้ที่ดินสำหรับบ้านจอลือใต้	4-1
4.1.1 บริเวณพื้นที่หมู่บ้านจอลือใต้	4-2
4.1.2 บริเวณพื้นที่เกษตรที่มีระบบกระจายน้ำ	4-9
4.1.3 บริเวณพื้นที่เกษตรที่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	4-12
4.1.4 บริเวณพื้นที่เกษตรที่ทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยใช้หญ้าแฝก	4-16

ส่วนที่ 5

กิจกรรมการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ

	หน้า
5.1 การพัฒนาที่ดิน	5-1
5.2 การส่งเสริมการเกษตร	5-1
5.3 การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์	5-2
5.4 การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก	5-2
5.5 การพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน	5-2
5.6 การพัฒนาชุมชน	5-2

ส่วนที่ 6 ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ

6.1 วัตถุประสงค์ของการจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ	6-1
6.2 รายการข้อมูลในระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ	6-1
6.3 โครงการที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2552	6-6
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3-1	ตารางภูมิอากาศของสถานีแม่สะเรียง ในคาบ 30 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2551	3-5

สารบัญรูปภาพ

		หน้า
รูปที่ 1-1	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยี่ยมพื้นที่	1-1
รูปที่ 1-2	หมู่บ้านจอลือใต้	1-4
รูปที่ 2-1	การดำรงชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่	2-9
รูปที่ 2-2	ความเป็นอยู่ของเด็กๆ ในพื้นที่	2-9
รูปที่ 2-3	ภาพป่าในโครงการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่บ้านจอลือใต้	2-10
รูปที่ 2-4	อาคารชลประทานความเร็วน้ำ ในพื้นที่	2-11
รูปที่ 2-5	แหล่งน้ำต้นทุน	2-11
รูปที่ 3-1	แผนที่แสดงขอบเขตโครงการ	3-1
รูปที่ 3-2	ภาพถ่ายระยะใกล้ ปี 2544-2545 หมายเลขภาพ 46449868	3-2
รูปที่ 3-3	สภาพภูมิประเทศของบ้านจอลือใต้ บริเวณหมู่บ้านและพื้นที่ทำกิน	3-2
รูปที่ 3-4	แผนที่แสดงชั้นความสูง	3-3
รูปที่ 3-5	สมุดน้ำเพื่อการเกษตร	3-5
รูปที่ 3-6	แผนที่ธรณีวิทยา	3-6
รูปที่ 3-7	หน้าตัดดินในพื้นที่การเกษตร	3-7
รูปที่ 3-8	หน้าตัดดินในพื้นที่หมู่บ้าน	3-7
รูปที่ 3-9	เจาะหลุมดิน	3-8
รูปที่ 3-10	เก็บดินตามชั้นดิน	3-8
รูปที่ 3-11	ป่าดิบสมบูรณ์	3-8
รูปที่ 3-12	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	3-8
รูปที่ 3-13	หมู่บ้านจอลือใต้ (ช่วงกำลังพัฒนา)	3-8
รูปที่ 3-14	แผนที่หน่วยแผนที่ดิน	3-9
รูปที่ 3-15	แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน	3-10
รูปที่ 3-16	ห้วยแม่บาง	3-11
รูปที่ 3-17	ป่าไม้บริเวณพื้นที่รอบโครงการ	3-11
รูปที่ 3-18	สภาพที่อยู่อาศัยในบ้านจอลือใต้	3-12
รูปที่ 3-19	สัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน	3-12
รูปที่ 3-20	เด็กๆชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง	3-12
รูปที่ 3-21	ชาวบ้านบ้านจอลือใต้รอรับเสด็จฯ	3-12

		หน้า
รูปที่ 4-1	ผังการใช้ที่ดินบ้านจอลือใต้	4-1
รูปที่ 4-2	ผังการใช้ที่ดินบ้านจอลือใต้ (ชาวคำ)	4-18

ส่วนที่ 1

ความเป็นมาของ

โครงการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่บ้านจอลือใต้

รูปที่ 1-1 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยี่ยมพื้นที่โครงการ

1.1 อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีรับสั่งต่อคณะทำงานโครงการในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่บ้านจอลือใต้ ประเด็นหัวข้อที่ทรงตรัสกับผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดแม่ฮ่องสอนและคณะที่ติดตามการรับเสด็จ สรุปได้ ดังนี้

- ความห่างไกลของหมู่บ้านทำให้ขาดโอกาส
- หลักสูตรการเรียนการสอน (ใช้เวลามาก)
- พระองค์สนพระทัยอย่างมาก ทรงตรัสถามถึงการเรียนการสอนเปิดมาแล้วกี่ปี ใช้หลักสูตรอะไร ทำอย่างไรให้ใช้ภาษาไทยได้
- ทรงเน้น เรื่อง การสุขศึกษาความสะอาด
- แนะนำการสอนโดยการดูรูปแล้วอธิบายภาพ
- อยากให้มีการตั้งกลุ่มหัตถกรรม การทอผ้า เน้นการเสริมรายได้ ลดรายจ่าย ทรงเป็นห่วงมาก
- การวางแผนครอบครัว โดยเฉพาะผู้ป่วยที่มีการพัฒนาช้า 3 ราย (ที่หมอมูลทรายงาน) ควรมีการวางแผนครอบครัวเพื่อมิให้ลูกออกมาเหมือนรายแรก เนื่องจากมีการถ่ายทอดทางพันธุกรรม
- ตรัสถามการรับประทานอาหารกลางวันและอาหารเสริมนมของผู้เรียนเด็กในศูนย์ฯ
- การส่งเสริม เรื่อง หัตถกรรม การกินอยู่ การเพาะปลูก (การเกษตร) อยากให้ชาวบ้านมีรายได้
- เนื่องจากรายได้เฉลี่ย 2,000 บาท : คน : ปี ต่ำมาก (ที่มา : LDD R06 CMI)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จเยี่ยม ศูนย์การศึกษาบนพื้นที่สูงบ้าน จอถ่อใต้ หมู่ที่ 4 ต.แม่สวด อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2551 ในการนี้ราษฎรที่เฝ้ารับเสด็จได้กราบทูลถึงปัญหาเรื่องข้าวไม่พอกินและปัญหาเรื่องความยากจน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยี่ยม
ศูนย์การศึกษาบนพื้นที่สูงบ้านจอถ่อใต้ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๑

ฉายพระรูปร่วมกับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่มารับเสด็จ

เสด็จพระราชดำเนินเข้าหมู่บ้านจอถ่อใต้

เสด็จเยี่ยมชาวบ้านบ้านจอถ่อใต้

พระราชทานสิ่งของแก่ชาวบ้านบ้านจอลือใต้

พระราชทานสิ่งของแก่ชาวบ้านบ้านจอลือใต้

ทรงตรวจเยี่ยมงาน

ข้าราชการถวายรายงาน

เสด็จพระราชดำเนินทรงตรวจงาน

ข้าราชการถวายรายงาน

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินนายบัณฑิต ตันศิริ ได้มอบหมายให้ รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ด้านปฏิบัติการ นายเกรียงศักดิ์ หงส์โต ประสานงานร่วมกับนายกิตติ ชันฉิมิตร รองผู้อำนวยการโครงการในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พร้อมด้วย นายชัยวัฒน์ สิทธิบุศย์ ที่ปรึกษากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายสวัสดิ์ บุญชี ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 นายพรชัย ชัยคำภา หัวหน้าสถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน นายสินชัย ไชยโคตร หัวหน้าหน่วยพัฒนาที่ดินที่ 1 ซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่อำเภอสบเมย และผู้ที่เกี่ยวข้องประสานและเข้าตรวจสอบพื้นที่ ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551 และได้ชี้แจงถึงรับสั่งแก่ นายอำเภอสบเมย และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

รองอธิบดีฝ่ายปฏิบัติการ กรมพัฒนาที่ดิน จึงได้มอบหมายให้สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน เข้าดำเนินการพัฒนาพื้นที่ทำการเกษตร โดยการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จัดทำระบบน้ำเพื่อการเกษตร นับตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2551 เป็นต้นมา พร้อมทั้งประสานกับส่วนราชการในพื้นที่เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่ ของเกษตรกรในพื้นที่บ้านจอลือใต้ หมู่ที่ 4 ต.แม่สวด อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานแผนงานโครงการ ร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตของราษฎร ให้กินดีอยู่ดี ให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้ตลอดปี มีข้าวและอาหารเพียงพอสำหรับบริโภคตลอดปี ส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้ จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรบางส่วนที่เหลือจากการบริโภค

นายอำเภอสบเมยได้ประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาแผนการพัฒนาความเป็นอยู่ ของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวไม่พอกินและปัญหาเรื่องความยากจน ตามโครงการที่เกี่ยวข้องของแต่ละหน่วยงานต่อไป

รูปที่ 1-2 หมู่บ้านจอลือใต้

พระราชดำริเกี่ยวกับโครงการ

ให้ทำการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก และเยาวชนชาวไทยภูเขา ด้านการศึกษา ด้านโภชนาการ ด้านสุขภาพอนามัย และด้านอาชีพ ตลอดจนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการรักษาวัฒนธรรมประเพณี

1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อเป็นการสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงห่วงใยในปัญหาคุณภาพชีวิตของราษฎรให้กินดีอยู่ดี ให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้ตลอดปี มีข้าวและอาหารเพียงพอสำหรับบริโภคตลอดปี ส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้ จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรบางส่วนที่เหลือจากการบริโภค

2) เสริมสร้างศักยภาพของพื้นที่และโอกาสของราษฎรให้มีความพร้อมในการพัฒนา ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร ให้ได้รับบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของราษฎร ให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ได้อย่างยั่งยืน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

3) เพื่อเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกษตรกรสามารถอยู่ร่วมกับป่าและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างรู้คุณค่า และสามารถทำการเกษตรในพื้นที่เดิมได้อย่างยั่งยืน โดยมีต้องบุกรุกแผ้วถางป่าไม้ดั้งเดิมอีกต่อไป

1.3 เป้าหมาย

พัฒนาคุณภาพชีวิต ให้ชาวบ้านสามารถทำการเกษตร และมีอาหารบริโภคตลอดปี มีข้าวบริโภคตลอดปี และแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่า แก้ไขปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย

1.4 ระยะเวลาดำเนินงาน

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป

1.5 พื้นที่ดำเนินงาน

บ้านจอลือใต้ หมู่ที่ 4 ตำบลแม่สวด อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 545 ไร่

1.6 ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) สำรวจทำแผนที่ภูมิประเทศ และสำรวจลักษณะดิน
- 2) สำรวจแหล่งน้ำบริเวณลำห้วยจอลือเพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำต้นทุน
- 3) จัดทำแผนที่ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และวางแผนระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 4) ส่งเสริมการทำเกษตรในพื้นที่สูง ได้แก่ การปลูกพืช การประมง และการเลี้ยงสัตว์
- 5) จัดการด้านสุขอนามัยของชาวบ้าน

1.7 หน่วยงานรับผิดชอบในพื้นที่โครงการ

กรมพัฒนาที่ดิน	กรมประมง
กรมส่งเสริมการเกษตร	สำนักงานสาธารณสุข
กรมปศุสัตว์	สำนักงานพัฒนาชุมชน

ส่วนที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีการพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.1 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เดิมเรียกว่าโครงการตามพระราชดำริ หมายถึง โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวทางกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ในการร่วมกันดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน หรือบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ตามสภาพสังคมและภูมิประเทศ เช่น ปัญหาความแห้งแล้ง ที่ทำกิน ฯลฯ โครงการแห่งแรกเกิดขึ้นที่หมู่บ้านเขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อพ.ศ. 2506 ได้แก่ อ่างเก็บน้ำเขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากกว่า 4,000 โครงการทั่วประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2550 ส่วนใหญ่เป็นโครงการเกี่ยวกับน้ำเพื่อการเกษตร หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานกปร.)

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เกษตรกรคือพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ การพัฒนาการเกษตรย่อมหมายถึงการช่วยให้ประชาชนส่วนใหญ่นั้นอยู่ดีกินดี มีรายได้พอเพียงจากการจำหน่ายผลผลิต เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นความเจริญของประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสถึงความสำคัญของอาชีพเกษตรกรรมไว้ว่า “...เมืองไทยนี้ต้องพึ่งเกษตรกรเป็นสำคัญ เพราะว่าเกษตรกรเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและต้องยึดอาชีพนี้มา และไม่ใช่เพราะเหตุนั้นเท่านั้นเอง แต่ว่าประเทศหนึ่งประเทศใดจะอยู่ได้เพราะว่ามีการกสิกรรม การประกอบอาชีพในด้านผลิตผลที่ได้จากธรรมชาติทั้งในด้านที่จะเป็นการปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ปลูกผลไม้

หรือทำมาหากินในด้านปศุสัตว์หรือประมง...” ฉะนั้นในการพัฒนาอาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อความมีชีวิตที่ดีขึ้นของเกษตรกรตามแนวทางของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น มูลนิธิชัยพัฒนาจึงมีบทบาทสำคัญในการสนองพระราชดำริทางด้านอาชีพ ซึ่งให้การสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งหมด นอกจากนั้นยังมีมูลนิธิอื่น ๆ ของพระองค์ท่านที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพด้านต่าง ๆ อันได้แก่ มูลนิธิโครงการหลวง มูลนิธิพระดาบส และมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เป็นต้น

ลักษณะพิเศษของแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น เกิดจากพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในการที่ได้ทรงคิดค้น ตัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขให้การพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นงานที่ดำเนินการไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศโดยส่วนรวมของธรรมชาติ ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้น ๆ หลายต่อหลายงานในโครงการ เมื่อทรงคิดพิจารณาและศึกษาจนมีพระราชวินิจฉัยออกมา ในท้ายที่สุดแล้ว นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องนั้น ๆ ก็มักจะพบว่า เป็นเรื่องง่ายและธรรมดา จนไม่เคยมีผู้ใดคาดคิดมาก่อน ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักพัฒนาและนักวิชาการว่า พระองค์ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย อันเป็นการแก้ไขปัญหาวัยการใช้ภววิสัยแห่งธรรมชาตินั่นเองเป็นแนวทาง การทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่ายนั้นเป็นของยาก เช่นเดียวกับการทำสิ่งที่ง่ายให้เป็นเรื่องยากนั้นเป็นของง่าย มีพระราชกระแสอยู่เนื่องๆ ถึงคำว่า “ทำให้ง่าย” ซึ่งน่าจะตรงกับภาษาอังกฤษว่า ซิมพลิซิตี (Simplicity) ซึ่งเป็นหลักคิดสำคัญในทุกเรื่องและการพัฒนาเกือบทุกโครงการของพระองค์

แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ถือว่าเป็นลักษณะพิเศษที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ การมุ่งเน้นให้ผลของการดำเนินงานนั้นตกถึงมือประชาชนโดยตรงเป็นเบื้องต้น เพื่อบรรเทาปัญหาเฉพาะหน้าคือ “การพออยู่ พอกิน” ขณะเดียวกันกับที่ปูพื้นฐานไว้สำหรับความ “อยู่ดี กินดี” ต่อไปในอนาคตด้วย ดังนั้นจึงมีลักษณะของการมองผลสำเร็จที่เป็นการ “คุ้มค่า” มากกว่าการ “คุ้มทุน” ดังที่เคยมีพระราชกระแสว่า “ขาดทุนคือกำไร” (our loss is our gain) กำไรนั้นคือความอยู่ดีมีสุขของประชาชนที่จำเป็นต้องลงทุน แต่ก็เป็นการลงทุนที่ “คุ้มค่า” แม้จะไม่กลับมาเป็นตัวเงิน คือ “กำไร” นอกจากนี้ แนวความคิดและทฤษฎีดังกล่าว ยังไม่ลักษณะของการ “ไม่ติดตำรา” คือเป็นการพัฒนาที่อนุโลมและกลมกลืนกับสภาพแห่งธรรมชาติ และสภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน และต้องไม่ผูกมัดติดอยู่กับวิชาการและเทคโนโลยีที่แข็งตัว และไม่เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของคนไทย อันจะทำให้การดำเนินงานในโครงการไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่

แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริอีกประการหนึ่งก็คือ การสร้างความรู้ รัก สามัคคี และการร่วมมือร่วมใจกันทำ โดยปรับลดอัตวิสัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มักจะต่างคนต่างทำและยึดติดการเป็นเจ้าของเป็นสำคัญ ให้เป็นการร่วมกันโดยไม่มีเจ้าของ และสามารถอำนวยความสะดวกสูงสุดให้กับประชาชนและเกษตรกร ดังเช่นในกรณีของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เป็นรูปแบบใหม่ของการบริหารที่เป็นการ “บริการรวมจุดเดียว” และ “การบริการเบ็ดเสร็จ” หรือ “one stop service for the farmers” ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยอย่างแท้จริง

2.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงวางแผนพัฒนา เสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำริโดยพระองค์เสด็จฯ ร่วมทรงงานกับหน่วยงานของรัฐบาล พระองค์ทรงศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เป็นขั้นเป็นตอนอย่างละเอียดก่อนทุกครั้ง ในการจัดวางแผนโครงการใดโครงการหนึ่งก่อนจะมีพระราชดำรินั้น มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) การศึกษาข้อมูล ก่อนที่จะเสด็จพระราชดำเนินยังพื้นที่ใด ๆ นั้นจะทรงศึกษาข้อมูลจากเอกสารและแผนที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ เพื่อให้ทราบถึงสภาพในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างละเอียดก่อนเสมอ

2) การหาข้อมูลในพื้นที่ เมื่อเสด็จฯ ถึงพื้นที่นั้น ๆ ก็จะทรงหาข้อมูล รายละเอียดเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง และข้อมูลล่าสุด อาทิเช่น

2.1) ทรงสอบถามประชาชนถึงการประกอบอาชีพ สภาพหมู่บ้าน ภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ ทางน้ำ ฯลฯ

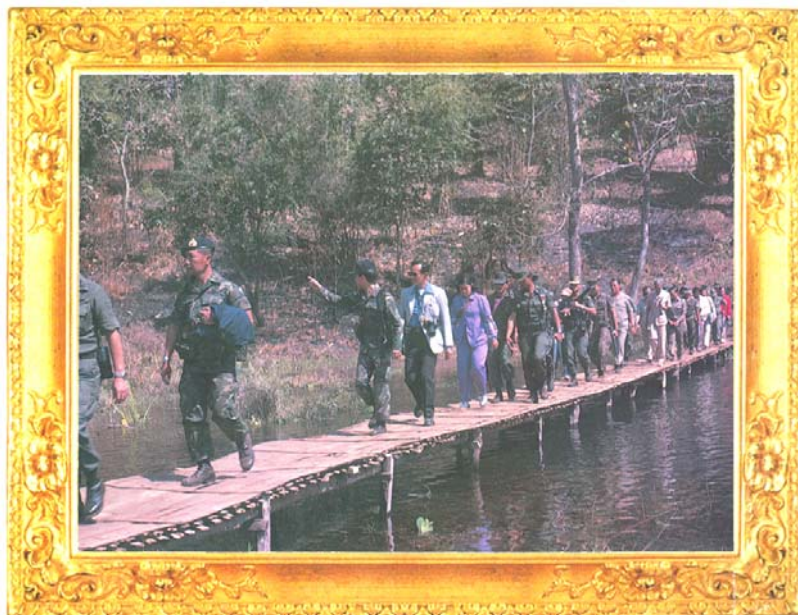
2.2) ทรงสำรวจพื้นที่ เสด็จทอดพระเนตรพื้นที่จริงที่คาดว่าจะดำเนินการพัฒนาได้

2.3) ทรงสอบถามเจ้าหน้าที่ เมื่อทรงศึกษาข้อมูลจากเอกสารและทรงได้ข้อมูลจากพื้นที่จริงแล้ว ก็ทรงปรึกษากับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ถึงความเหมาะสมความเป็นไปได้อีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งทรงคำนวณวิเคราะห์ทันทีด้วยว่า เมื่อดำเนินการแล้วจะได้ประโยชน์อย่างไร และคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่เพียงใด อย่างไร แล้วจึงพระราชทานพระราชดำริให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปพิจารณาในรายละเอียดตามขั้นตอนต่อไป

3) การศึกษาข้อมูลและการจัดทำโครงการ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้รับพระราชทานพระราชดำริแล้ว ก็จะไปศึกษาข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อประกอบการจัดทำโครงการให้เป็นไปตามแนวพระราชดำริที่ได้พระราชทานไว้

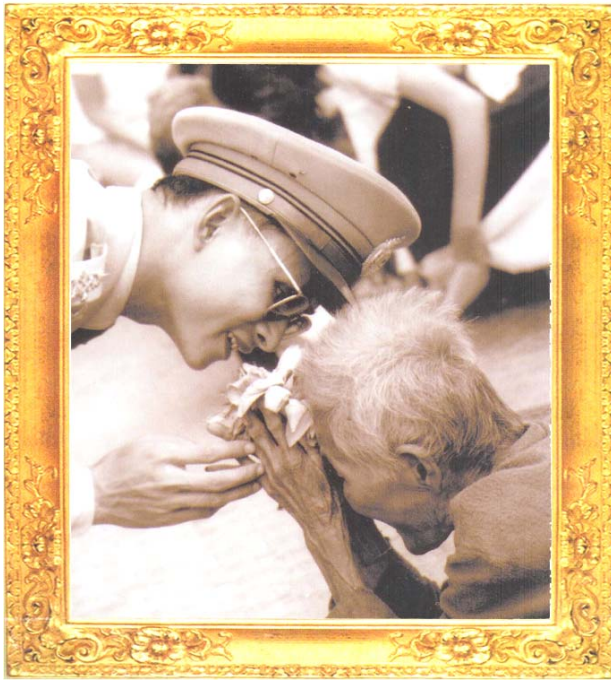

อย่างไรก็ตามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำรัสอยู่เสมอว่า พระราชดำริของพระองค์เป็นเพียงข้อเสนอแนะเท่านั้น เมื่อรัฐบาลได้ทราบแล้วก็ควรไปพิจารณาวิเคราะห์กลั่นกรองตามหลักวิชาการก่อน เมื่อมีความเป็นไปได้และมีประโยชน์คุ้มค่าและเห็นสมควรทำ ก็เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาตัดสินใจเอง และในกรณีที่วิเคราะห์พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสมก็ล้มเลิกได้

4) การดำเนินงานตามโครงการ เมื่อจัดทำโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้วและผ่านการพิจารณาจากหน่วยงานเหนือตามลำดับขั้นตอน จนถึงการอนุมัติโครงการและงบประมาณแล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะดำเนินการปฏิบัติงานในทันที โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานและประสานแผนต่างๆ ให้แต่ละหน่วยงานได้ดำเนินการสนับสนุนสอดคล้องกัน และ/หรืออาจจัดตั้งองค์กรกลางที่ประกอบด้วยแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ควบคุมดูแลให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ

5) การติดตามผลงาน ในการติดตามผลงานนั้น แต่ละหน่วยงานรวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะได้มีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ แต่ที่สำคัญที่สุดคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จฯ กลับไปยังโครงการนั้น ๆ ด้วยทุกครั้งเมื่อมีโอกาส เพื่อทอดพระเนตรความก้าวหน้าและติดตามผลงานต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในกรณีที่เกิดมีปัญหาลุप्तรรคต่าง ๆ ก็จะมีทรงชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไป

จากผลแห่งการพัฒนาที่ผ่านมาด้วยพระวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและเปี่ยมด้วยพระเมตตา ไม่เพียงแต่จารีกอยู่ในดวงใจของเกษตรกร หากแต่ประทับใจอยู่ในดวงจิตของประชาชนทุกคน ทรงเป็นนักพัฒนาที่เชี่ยวชาญในสรรพศาสตร์หลายแขนงวิชา ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาในพื้นที่ชนบท การพัฒนาด้านเกษตรกรรม การพัฒนาด้านการประมง การพัฒนาด้านการเลี้ยงสัตว์ การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาป่าไม้ การพัฒนาทรัพยากรดิน ตลอดจนการพัฒนาชาวเขา รวมไปถึงการพัฒนาในพื้นที่พิเศษอันตรราย ทรงใช้พระอัจฉริยภาพที่ลุ่มลึก นำการพัฒนาเข้าสู่ทุกพื้นที่ เพื่อลดความทุกข์ยากลำบากแร้นแค้นให้กลับเป็น

พื้นที่อุดมสมบูรณ์ชุ่มชื้นหรือแม้ในยามที่บ้านเมืองบังเกิดภาวะวิกฤต ประชาชนเดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็นด้วยสาเหตุจากภัยธรรมชาติ ภัยบ้านเมือง หรือภัยพิบัติอื่นใด ทรงมีพระเมตตาธิคุณคิดแก้ไขและพระราชทานความช่วยเหลือด้วยพระองค์เองเสมอ ทรงเป็นที่พึ่งของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีความสงบสุขอย่างถาวร

2.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน “ทางสายกลาง” โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลก ยุคโลกาภิวัตน์

**พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐**

.....ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การที่จะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ ให้พอเพียงกับตัวเอง อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเอง เราฟังครอบครัว อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้าน หรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางอย่างที่เราผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ได้ แต่ในที่นี้ห่างไกล เราไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก

อย่างนี้มักเศรษฐกิจตำรา ก็มาบอกว่าสำคัญ จริตอาจจะล้ำสมัย เพราะว่าคนอื่นเขาก็ต้องการเศรษฐกิจที่ดีต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียงรู้สึกไม่หรูหราแต่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่าการผลิตที่พอเพียงทำได้.....

"...ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การที่จะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ ให้พอเพียงกับตัวเอง อันนี้เคยบอกว่าความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเอง สำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันมากเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้าน หรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางอย่างที่เราผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ได้ แต่ว่าในที่นี้ห่างไกล เราไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้มักเศรษฐกิจต่างๆก็มาบอกว่าล้ำสมัย จริตอาจจะล้ำสมัย เพราะว่าคนอื่นเขาก็ต้องการเศรษฐกิจที่ดีต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง รู้สึกไม่หรูหราแต่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่าการผลิตที่พอเพียงทำได้..."

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540

พระบรมราชาวาท

"...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป..."

พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2517

"...คนไหนจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่ดีสมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่จะร่ำรวยอย่างยอสุด แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้..."

พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2517

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐาน มาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3.3 ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ที่มา : [http://raneesoc.ath.cx/raneesoc/superpage10/pj1%20\(5\).html](http://raneesoc.ath.cx/raneesoc/superpage10/pj1%20(5).html)

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มี ความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้น เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่างๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้

แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการใช้ชีวิต
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และการแข่งขันกันในการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนาตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html#porpeing10>

รูปที่ 2-1 การดำรงชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่

รูปที่ 2-2 ความเป็นอยู่ของเด็กๆ ในพื้นที่

" ถ้าไม่มี เศรษฐกิจพอเพียง เเหลไฟฟ้าดับ ...
จะพังหมด จะทำอะไร ที่ที่ต้องใช้ไฟฟ้าก็ต้องแย่ไป
... หากมี เศรษฐกิจพอเพียง แบบไม่เต็มที
ถ้าเรามีเครื่องปั่นไฟ ก็ให้ปั่นไฟ
หรือถ้าขึ้นโบราณกว่า มดก็อุตเหียน
คือมีทางที่จะแก้ปัญหาเสมอ.
... ฉะนั้น เศรษฐกิจพอเพียง นี้ ก็มีเป็นขั้น ๆ
แต่จะบอกกว่า เศรษฐกิจพอเพียง นี้
ให้พอเพียงเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์ นี่เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้
จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกัน
..... พอเพียงในทฤษฎีหลวงนี้ คือให้สามารถที่จะดำรงงานได้ "

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542

ที่มา : <http://www.doe.go.th/report/SE/html/02.htm>.

2.4 ปูลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก

การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก เป็นแนวพระราชดำริอีกแนวหนึ่งเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม โดยการสร้างสมดุลธรรมชาติด้วยวิธีปล่อยให้ต้นไม้เติบโตอิสระไม่เข้าไปรบกวนอย่างน้อย 5 ปี

รูปที่ 2-3 ภาพป่าในโครงการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่บ้านจอลือใต้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหาแนวทางและวิธีการหลากหลายเพื่อฟื้นฟูป่า นับแต่การสร้างจิตสำนึก การปลูกต้นไม้โตเร็วและหญ้าแฝกรักษาดิน การสร้างฝายไปจนถึงวิธีฟื้นฟูป่าโดยปล่อยให้ต้นไม้เข้าไปรบกวนอย่างน้อย 5 ปี

ในช่วงเวลา 5 ปี ต้นไม้จะงอกงามโดยอาศัยวงจรการเกิด การเจริญเติบโต การทับถมทดแทนตามธรรมชาติ เกิดเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตของกล้าไม้ และให้เวลาพันธุ์ไม้ที่ถูกทำลาย ได้มีช่วงฟื้นตัว และถ้าหากปล่อยให้ป่าทิ้งไว้ได้ถึง 30 – 40 ปี ป่าเต็งรังซึ่งเป็นป่าโปร่ง มีต้นไม้ขนาดเล็กขนาดกลางขึ้นกระจัดกระจาย จะกลายเป็นป่าเบญจพรรณ ซึ่งเป็นผืนป่าที่มีไม้ขนาดกลางและเป็นแหล่งกำเนิดของไม้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้ประดู่

พื้นที่ตัวอย่างการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกได้แก่ ศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีที่ดินส่วนหนึ่งเสื่อมโทรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้พัฒนาที่ดินดังกล่าว 3 ขั้นตอนคือ ฟื้นฟูสภาพป่า พัฒนาและปล่อยให้ฟื้นป่าค่อย ๆ ฟื้นตัวตามลำดับ ระหว่างพุทธศักราช 2529 – 2535

2.5 ปลุกป่าทดแทน

การปลุกป่าทดแทน เป็นแนวพระราชดำริเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรมอย่างเร่งด่วน โดยเน้นปลูกไม้โตเร็วและให้ประโยชน์หลายทาง คลุมแนวร่องน้ำเพื่อยึดผิวดินและเก็บความชุ่มชื้นแผ่ขยายออกไปด้านข้างของร่องน้ำ พร้อมกับการสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น โดยคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศ ภูมิสังคม หรือลักษณะดั้งเดิมของป่าและชุมชนเป็นแนวทางสำคัญ

2.6 ฝายชะลอความชุ่มชื้น

หมายถึงสิ่งก่อสร้างขวางทางเดินน้ำ เช่น ลำห้วยขนาดเล็กในบริเวณต้นน้ำ หรือพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง เพื่อชะลอน้ำหรือความชุ่มชื้นให้หมุนเวียนภายในบริเวณนั้น ๆ ทำให้ดินชุ่มฉ่ำ ป่าไม้เขียวชอุ่ม และกระจายความชุ่มชื้นไปยังบริเวณโดยรอบ ทั้งยังเป็นแนวป้องกันไฟป่า ชะลอน้ำที่เขี้ยวกรากในฤดูน้ำหลาก กักเก็บตะกอนหรือหน้าดินไม่ให้ไหลลงลุ่มน้ำตอนล่าง

รูปที่ 2-4 อาคารชะลอความเร็วน้ำ ในพื้นที่

รูปที่ 2- 5 แหล่งน้ำต้นทุนของหมู่บ้าน

2.7 ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง

ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เป็นแนวพระราชดำริเพื่อโครงการปลุกป่าอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึงการปลูกต้นไม้ 3 ประเภท คือ ไม้ใช้สอย ไม้กินได้ และไม้เศรษฐกิจ ต้นไม้มีประโยชน์ทั้ง 3 ประเภท สามารถก่อประโยชน์ประการที่ 4 คือ ช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริเกี่ยวกับการปลุกป่าหลายประการ เช่น ปลูกต้นไม้ลงในใจคน ปลุกป่าทดแทน ป่าเปียก ส่วนการปลุกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ การปลูกไม้ใช้สอย ไม้ผลกินได้ และไม้เศรษฐกิจ สามารถยังประโยชน์ประการที่ 4 คือ อนุรักษ์ดินและน้ำ พระราชดำรัสเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นที่หน่วยพัฒนาต้นน้ำทุ่งจ้อ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2519

การปลุกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เป็นแนวพระราชดำริผสมผสานระหว่างการพัฒนาอนุรักษ์และการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ป้องกันการบุกรุกทำลายป่า ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร จากสภาพภูเขาที่เคยถูกบุกรุกจนแห้งแล้ง กลับฟื้นคืนความอุดมสมบูรณ์ตลอดปี โครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ มีการปลูกไม้ใช้สอยและไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้หวาย ไม้พิน เชื้อเพลิง เช่น ไม้กระถินยักษ์ ไม้กินได้ เช่น สะเดา แคน มะขามป้อม ทำให้ป่าอุดมสมบูรณ์ ชุมชนได้อาศัยกินใช้ และสามารถอนุรักษ์ดินและน้ำในขณะเดียวกัน

2.8 ป่าเปียก

ป่าเปียก เป็นคำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรียกป่าที่ประกอบด้วยไม้โตเร็วและไม้ชุ่มน้ำ เช่น กัลวาช ซึ่งปลูกตามแนวคลองส่งน้ำ โดยมีผาชันชะลอความชุ่มชื้นช่วยเก็บกักน้ำเป็นระยะ ๆ ให้น้ำไหลซึมลงตามแนวเขาตลอดเวลา ป่าเปียกเป็นทั้งแนวกันไฟป่าและสร้างความชุ่มชื้นให้ดินไม้เติบโตไปพร้อมกัน

ในช่วงเวลาที่ป่าไม้เมืองไทยถูกทำลายอย่างหนัก เกิดไฟป่าหลายครั้งและมีแนวโน้มจะควบคุมได้ยากขึ้นทุกปี นอกจากไฟป่าจะลามถึงพื้นที่ทำกินแล้ว คนและสัตว์ป่าก็ไม่มีที่อยู่อาศัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหาหนทางแก้ไข มีพระราชดำริเรื่องป่าเปียกว่าควรใช้ไม้โตเร็วปลูกคลุมแนวร่องน้ำ โดยใช้ไม้จากคลองชลประทานและน้ำฝนเป็นหลัก เพื่อให้ความชุ่มชื้นแผ่ขยายเป็นวงกว้าง สามารถสร้างแนวกันไฟป่า เป็นการใช้ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในขณะเดียวกัน

การปลูกป่าเปียกอีกวิธีหนึ่งคือ สร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น หรือฝายกั้นน้ำขวางร่องน้ำเป็นระยะ น้ำที่กักไว้จะค่อย ๆ ซึมลงใต้ผิวดิน ความชุ่มชื้นจะแผ่ขยายออก จากนั้นจึงสูบน้ำไปยังพื้นที่ที่อยู่ระดับสูง แล้วปล่อยให้น้ำไหลซึมลงดินทีละน้อย ขั้นตอนสุดท้ายคือปลูกต้นกล้าด้วยเป็นแนว แต่ละต้นทิ้งระยะห่างกัน ประมาณ 2 เมตร หากเกิดไฟไหม้ ต้นกล้าซึ่งเป็นพีชกุ่มน้ำจะช่วยชะลอไฟ

แนวพระราชดำริป่าเปียกเป็นทฤษฎีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้โดยใช้ความชุ่มชื้นช่วยให้ป่าเขียวขจีอยู่ตลอดเวลา ลดความเสี่ยงที่จะเกิดไฟป่า ตัวอย่างโครงการที่ประสบความสำเร็จคือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำลุ่มน้ำป่าโดยส่งไปตามท่อเจาะรูให้น้ำหยดเป็นระยะห่างแล่ง กลับฟื้นคืนความอุดมสมบูรณ์ตลอดปี โครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ มีการปลูกไม้ใช้สอยและไม่เศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้หวาย ไม้พินเชื้อเพลิง เช่น ไม้กระถินยักษ์ ไม้กินได้ เช่น สะเดา แคน มะขามป้อม ทำให้ป่าอุดมสมบูรณ์ ชุมชนได้อาศัยกินใช้ และสามารถอนุรักษ์ดินและน้ำในขณะเดียวกัน

2.9 หญ้าแฝก

หญ้าแฝกเป็นพืชที่มีระบบรากลึก แผ่กระจายลงไปในดินตรง ๆ เป็นแผงเหมือนกำแพง ช่วยกรองตะกอนดินและรักษาหน้าดินได้ดี ป้องกันความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่ดิน ที่ผิวน้ำดินเกิดการกัดเซาะจากฝนที่ตกลงมาและน้ำที่ไหลบ่า ป้องกันการสูญเสียน้ำดินที่อุดมสมบูรณ์ แก้ปัญหาดินพังทลายที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ทำการเกษตร ซึ่งเดิมเคยให้ผลผลิตทางการเกษตรสูงกลับให้ผลผลิตลดลงและเมื่อมีปริมาณน้ำฝนมาก หญ้าแฝกจะช่วยดูดซับการไหลบ่าของน้ำฝน ทำให้พื้นดินสามารถเก็บกักน้ำฝนได้อย่างเต็มที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงสภาพปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยทรงศึกษาถึงศักยภาพของ “หญ้าแฝก” ซึ่งเป็นพืชที่มีคุณสมบัติพิเศษในการช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินและอนุรักษ์ความชุ่มชื้นใต้ดินไว้ อีกทั้งเป็นพืชพื้นบ้านของไทย วิธีการปลูกก็ใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ เกษตรกรสามารถดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องให้การดูแลหลังการปลูกมากนัก อีกทั้งประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าวิธีอื่น ๆ

ลักษณะของหญ้าแฝก

หญ้าแฝก เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวตระกูลหญ้าชนิดหนึ่ง เช่นเดียวกับข้าวโพด ข้าวฟ่าง อ้อย ซึ่งพบกระจายอยู่ทั่วไปหลายพื้นที่ตามธรรมชาติ จากการสำรวจพบว่า มีกระจายอยู่ทั่วโลกประมาณ 12 ชนิด และสำรวจพบในประเทศไทย 2 ชนิด ได้แก่

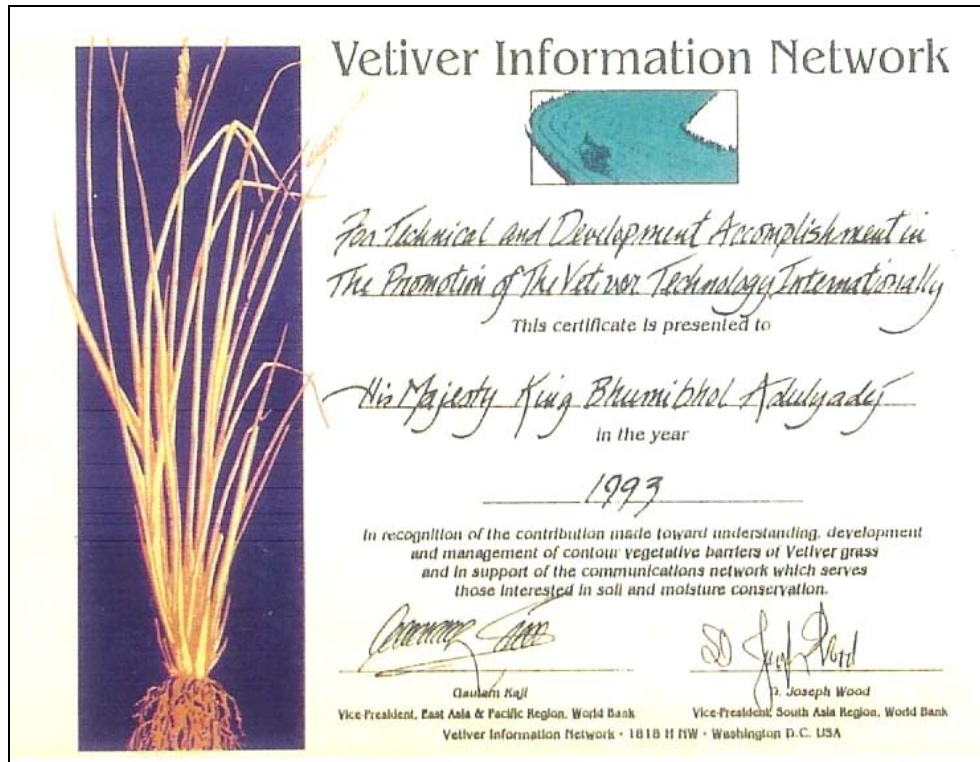
1. กลุ่มพันธุ์หญ้าแฝกกลุ่ม ได้แก่ พันธุ์สุราษฎร์ธานี กำแพงเพชร 2 ศรีลังกา สงขลา 3 และพระราชทาน ฯลฯ
2. กลุ่มพันธุ์หญ้าแฝกคอน ได้แก่ พันธุ์ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ร้อยเอ็ด กำแพงเพชร 1 นครสวรรค์ และเลย เป็นต้น หญ้าแฝกเป็นหญ้าที่ขึ้นเป็นกอ หน่อเบียดกันแน่น ใบของหญ้าแฝกมีลักษณะแคบยาว ขอบขนานปลายสอบแหลม ด้านท้องใบจะมีสีจางกว่าด้านหลังใบ มีรากเป็นระบบรากฝอยที่สานกันแน่นยาว หยั่งลึกในดิน มีข้อคอกตั้ง ประกอบด้วยคอกขนาดเล็กคอกจำนวนครึ่งหนึ่งเป็นหมัน

ลักษณะพิเศษของหญ้าแฝก

การที่หญ้าแฝกถูกนำมาใช้ปลูกในการอนุรักษ์ดินและน้ำ เนื่องจากมีลักษณะเด่นหลายประการ ดังนี้

1. มีการแตกหน่อรวมเป็นกอ เบียดกันแน่น ไม่แผ่ขยายด้านข้าง
2. มีการแตกหน่อและใบใหม่ ไม่ต้องดูแลมาก
3. หญ้าแฝกมีข้อที่ลำต้นถี่ ขยายพันธุ์โดยใช้หน่อได้ตลอดปี
4. ส่วนใหญ่ไม่ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด ทำให้ควบคุมการแพร่ขยายได้
5. มีใบยาว ตัดและแตกใหม่ง่าย แข็งแรงและทนต่อการย่อยสลาย
6. ระบบรากยาว สานกันแน่น และช่วยอุ้มน้ำ
7. บริเวณรากเป็นที่อาศัยของจุลินทรีย์
8. ปรับตัวกับสภาพต่าง ๆ ได้ดี ทนทานต่อโรคพืชทั่วไป
9. ส่วนที่เจริญต่ำกว่าผิวดิน ช่วยให้อยู่รอดได้ดีในสภาพต่าง ๆ

ที่มา : http://www.ddd.go.th/link_vetiver/index.htm

ในปี พ.ศ. 2536 องค์การ International Erosion Control Association (IECA) ได้มีมติ
 ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล International Erosion Control Association's International Merit
 Award ให้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฐานะที่ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ในการอนุรักษ์ดินและส่งเสริม
 สภาพแวดล้อมโดยใช้หญ้าแฝก และในปีเดียวกันนี้ ธนาคารโลกได้ทูลเกล้าฯ ถวาย "รางวัลหญ้าแฝก
 สำริด" เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณในฐานะนักอนุรักษ์ดินและน้ำ

ประโยชน์อเนกประสงค์อื่น ๆ ของหญ้าแฝก

- ปลูกหญ้าแฝกบนคันนา เพื่อให้คันนาคงสภาพอยู่ได้นาน
- ปลูกหญ้าแฝกเพื่อใช้ประโยชน์มูลหังคา ดับหลังคาที่ทำจากหญ้าแฝกสามารถผลิตจำหน่ายได้
 ส่วนรากที่มีความหอมนี้คนไทยรุ่นเก่าเคยนำมาแขวนในตู้เสื้อผ้า ทำให้มีกลิ่นหอมและช่วยไล่แมลงที่จะ
 ทำลายเสื้อผ้าได้
- หญ้าแฝกมีสรรพคุณช่วยขั้ดลมในลำไส้ แก้อาการท้องอืดเฟ้อ และแก๊สได้ ส่วนรากสามารถนำ
 มาสกัดทำน้ำมันที่มีประโยชน์และคุณค่าทางการค้าได้ อาทิเช่น ผงเร่งผลิต้น้ำหอมจากรากหญ้าแฝก ชื่อ
 "Vetiver"

2.10 แนวพระราชดำริในการพัฒนาที่ดินทางการเกษตร

ปัญหาเรื่องการผลิตและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินที่ใช้กันมานาน เป็นปัญหาที่จะต้องมีการจัดการที่เหมาะสม โดยเร่งด่วนและอย่างต่อเนื่องก่อนที่จะทุกสิ่งทุกอย่างจะเข้าสู่ภาวะวิกฤติ

การแก้ไขปัญหาคือเรื่องที่ไม่ง่ายเพราะต้องใช้ปัจจัยหลายประการในการแก้ไขปัญหา ปัจจัยดังกล่าวได้แก่ ความรู้ทางวิชาการ งบประมาณ บุคลากรของภาครัฐ และความร่วมมือของเกษตรกร แต่ทุกสิ่งทุกอย่างดูเหมือนว่าจะง่ายขึ้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักถึงปัญหาของการใช้ทรัพยากรดินของประเทศในทุกภูมิภาค จากระยะเวลาอันยาวนานที่ได้ทรงงานหนักอย่างต่อเนื่องและทรงมีพระราชดำริมากมายหลายประการในเรื่องของการแก้ไขปัญหาและป้องกันเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน เพื่อให้ทรัพยากรดินได้รับการแก้ไขและปรับปรุงให้มีศักยภาพในการผลิตพืชเพื่อใช้บริโภคและจำหน่าย สร้างรายได้แบบยั่งยืนและแบบเศรษฐกิจพอเพียงแก่เกษตรกรผู้ยากไร้

ในการจัดการและพัฒนาที่ดินของประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับดิน ด้วยทรงเห็นว่าดินเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญเช่นเดียวกับน้ำ ทรงริเริ่มโครงการจัดการและพัฒนาที่ดินเมื่อปี พ.ศ. 2511 เพื่อพลิกผืนดินที่แห้งแล้งขาดความอุดมสมบูรณ์ให้สามารถผลิตพืชพันธุ์ธัญญาหารได้ทรงแนะนำให้มีการใช้วิธีการทดลองต่างๆ เพื่ออนุรักษ์บำรุงรักษาดิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิธีการตามธรรมชาติที่เป็นหนทางสร้างความสมดุลของสภาพแวดล้อมให้เกิดขึ้น ดังนั้นพระราชดำริที่เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาเรื่องดิน จึงเป็นปัญหาเฉพาะที่สอดคล้องกับพื้นที่นั้นๆ โดยนำความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาใช้ให้เกิดผลชัดเจน

พระราชดำริเกี่ยวกับการจัดการดินหรือ การพัฒนาดิน เป็นพระราชดำริที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาการทางปฐพีศาสตร์โดยแท้ ถึงแม้จะมีได้ทรงเป็นนักปฐพี (soil scientist หรือ pedologist) ยกตัวอย่างเช่น พระราชทานคำจำกัดความที่อ่านแล้วเข้าใจง่ายว่าดินที่เหมาะสมสำหรับการเกษตรกรรมมีคุณสมบัติต่างๆ คือ

แร่ธาตุ ที่เรียกว่าปุ๋ย ส่วนประกอบสำคัญ คือ

1. N (nitrate) ในรูป nitrate (ไนเตรท)
2. P (phosphorus) ในรูป phosphate (ฟอสเฟต)
3. K (potassium) หรือ โพแทสเซียม

และแร่ธาตุอื่น ๆ O H Mg Fe ได้แก่ O (oxygen) , H (hydrogen) , Mg (magnesium) ,

Fe (iron)

มีระดับ เปรี้ยว ต่าง ไกล่เป็นต่าง (pH 7)

มีความเค็ม ต่ำ

มีความชื้นพอเหมาะ (ไม่แห้ง ไม่แฉะ)

มีความโปร่งพอเหมาะ (ไม่แข็ง)

ที่มา : โทสรพระราชทานเรื่องดิน

ส่วนที่ 3

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

โครงการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่บ้านจอลือใต้

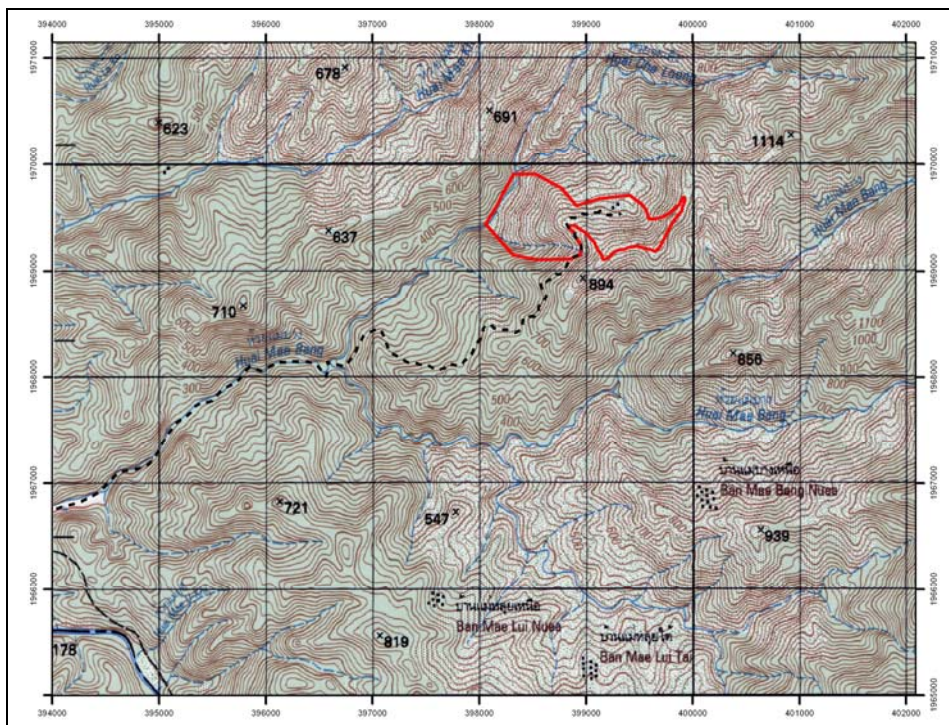
3.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านจอลือใต้ เป็นหย่อมบ้านที่ก่อตั้งขึ้นมาประมาณ 70 ปี บ้านหลักคือ บ้านแม่หลุย หมู่ที่ 4 ตำบลแม่สวด อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ระหว่างค่าพิกัด X = 398040 - 399930 แกน Y = 1969105 - 1969915 ในระบบ WGS 84 บนแผนที่ประเทศไทย ลำดับชุด L7018 ระวังที่ 4644 IV มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 545 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อดังต่อไปนี้

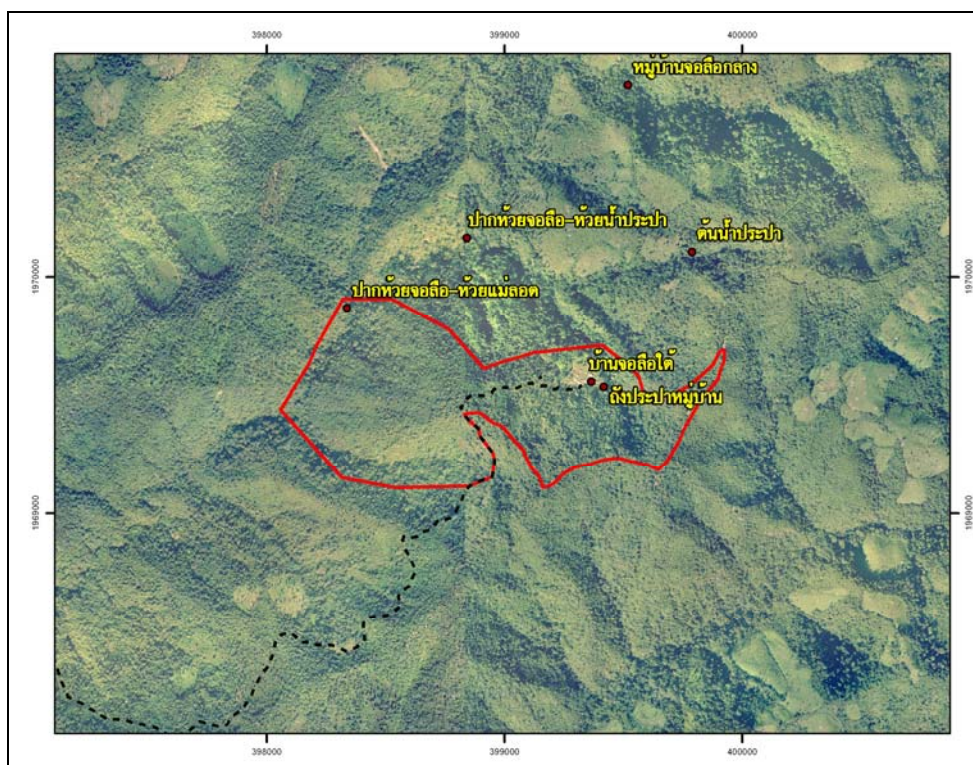
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านจอลือกลาง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านแม่บาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านแม่หลุย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านนาเกียน อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่

3.2 การคมนาคม

เริ่มจากที่ว่าการอำเภอสบเมยมาตามทางลาดยาง 13.5 กิโลเมตร ทางลูกรัง 9 กิโลเมตร ถึงบ้านแม่หลุยหลวง จากนั้นเดินทางตามถนนดิน 6.5 กิโลเมตร ต่อด้วยทางเดินเท้า 5 กิโลเมตร ซึ่งทางเดินเท้านี้ใช้เวลา 4 ชั่วโมง ยานพาหนะในหมู่บ้านไม่มี

รูปที่ 3-1 แผนที่แสดงขอบเขตโครงการ

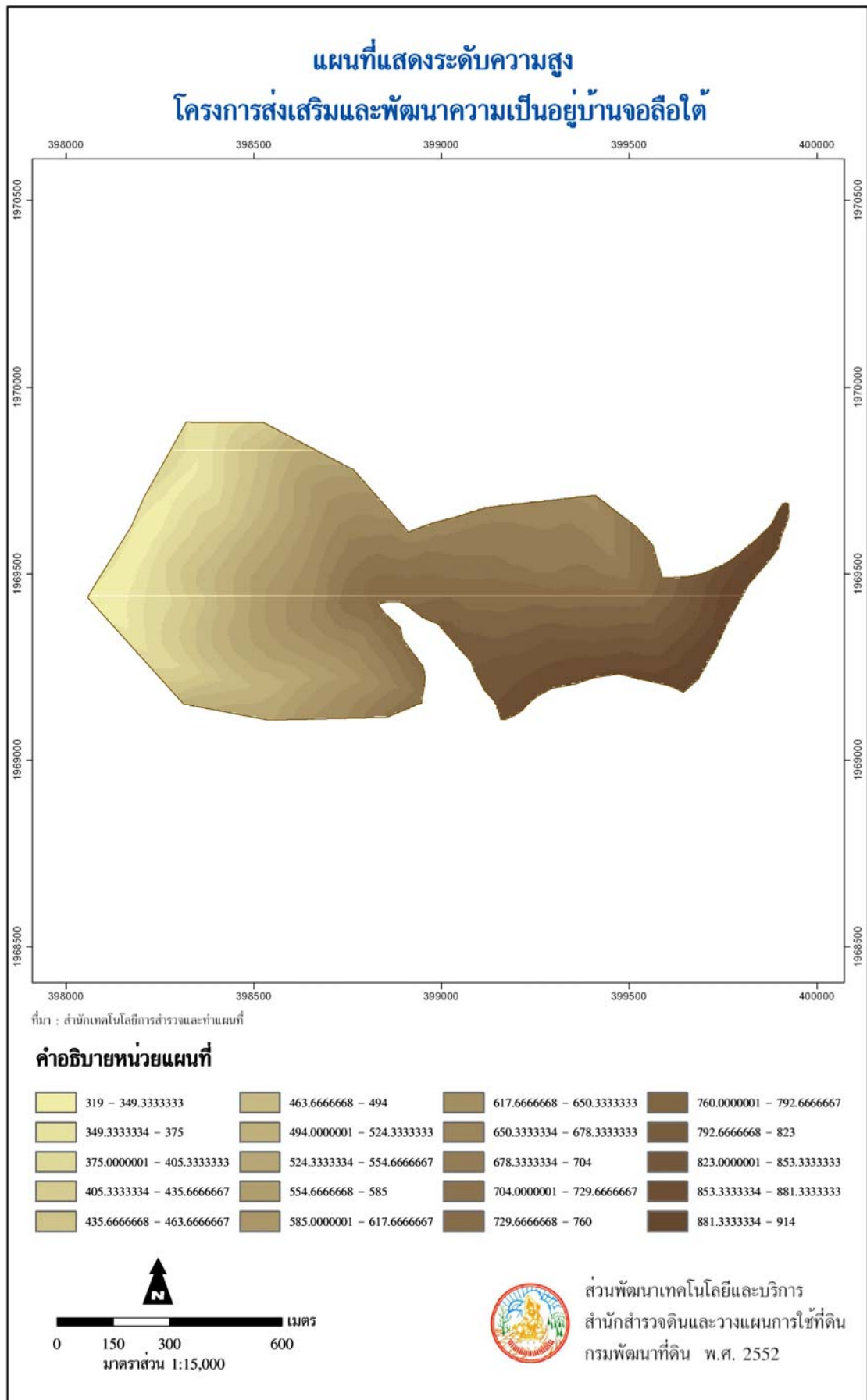
รูปที่ 3-2 ภาพออร์โธรี ปี 2544-2545 หมายเลขภาพ 46449868

3.3 ลักษณะสภาพพื้นที่

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นเนินเขาสูงชัน มีความลาดชันประมาณ 25-50% โดยหมู่บ้านตั้งอยู่กลางเนินเขาสูง จึงทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดินและสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ สภาพพื้นที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 702 เมตร

รูปที่ 3-3 สภาพภูมิประเทศของบ้านจอยได บริเวณหมู่บ้านและพื้นที่ทำกิน (พื้นที่ก่อนดำเนินการ)

รูปที่ 3-4 แผนที่แสดงชั้นความสูง

3.4 ภูมิอากาศ

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น โดยในฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนจัด อากาศหนาวจัดในฤดูหนาว และฝนจะตกชุกในฤดูฝน นอกจากนี้จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีหมอกปกคลุมตลอดทั้งปี ทั้งนี้ สาเหตุเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นหุบเขาสูง มีพื้นที่อยู่บนที่สูงเหนือระดับน้ำทะเล 702 เมตร จึงทำให้มีอุณหภูมิสูงในตอนกลางวันเนื่องจากถูกแสงแดดจัด ส่วนในตอนกลางคืนจะได้รับอิทธิพลจากลมภูเขา ทำให้อากาศเย็นลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเมื่อความร้อนตอนกลางวันลอยตัวขึ้นปะทะกับความชื้นของอากาศ จึงทำให้เกิดหมอกปกคลุมโดยทั่วไปในตอนกลางคืน สภาพภูมิอากาศจะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนทั้ง 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม จะมีอากาศร้อนอบอ้าว

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ช่วงกลางเดือนพฤษภาคม - เดือนตุลาคม จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้อากาศชุ่มชื้นฝนจะตกชุกมาก ซึ่งมีปริมาณน้ำฝนสูงที่สุดในช่วงเดือนสิงหาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ช่วงกลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและความกดอากาศสูงจากประเทศจีน อากาศจะหนาวเย็นมาก

จากรายงานอุตุนิยมวิทยายานที่สูง ในคาบ 30 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2551 จ.แม่ฮ่องสอน ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการฯ สามารถสรุปลักษณะอากาศได้ดังนี้

1) อุณหภูมิ มีอุณหภูมิตลอดปีเฉลี่ย 25.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดอยู่ในเดือนเมษายน 42.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ในเดือนมกราคม 6.4 องศาเซลเซียส

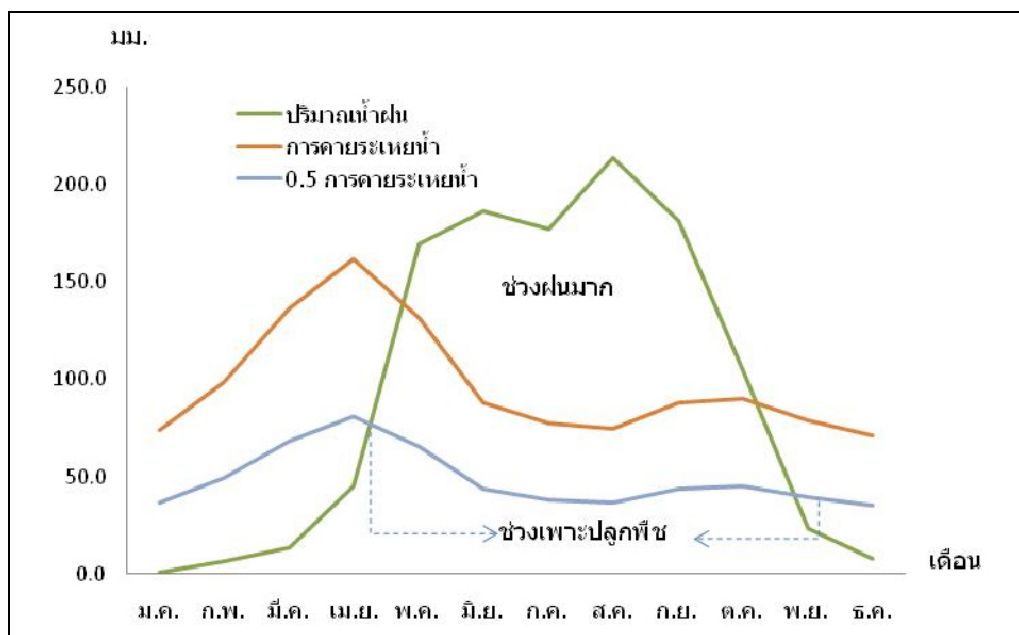
2) ความชื้นสัมพัทธ์ เฉลี่ยตลอดปี 77 เปอร์เซ็นต์ เฉลี่ยสูงสุดในเดือนสิงหาคม 86 เปอร์เซ็นต์ เฉลี่ยต่ำสุดในเดือนมีนาคม 60 เปอร์เซ็นต์

3) ปริมาณน้ำฝน ปริมาณฝนเฉลี่ยทั้งปี 1,132.9 มิลลิเมตร เฉลี่ยน้อยที่สุดในเดือนมกราคม 1.1 มิลลิเมตร เฉลี่ยมากที่สุดในเดือนสิงหาคม 214.0 มิลลิเมตร ช่วงที่มีฝนตกมากจะอยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ดังแสดงใน ตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 ตารางภูมิอากาศของสถานีแม่สะเรียง ในคาบ 30 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2551

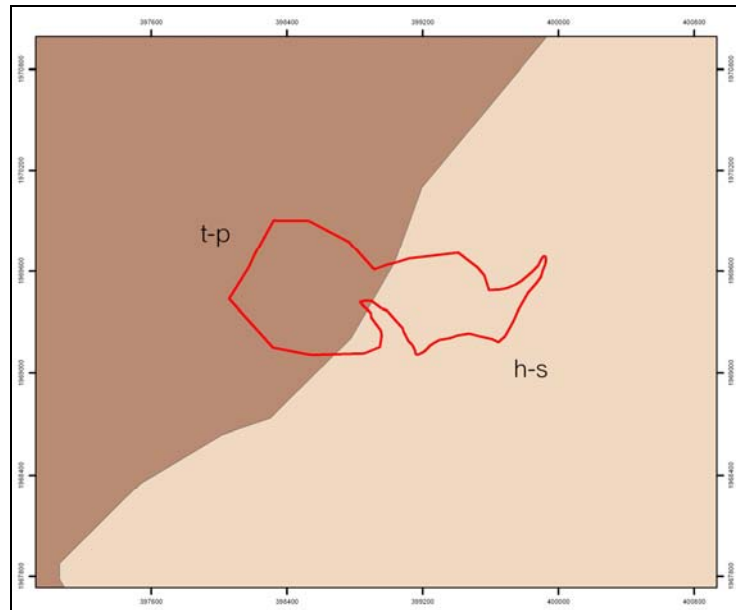
เดือน	อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส)			ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย	การคายระเหยน้ำ	0.5ของค่าการคายระเหยน้ำ	ปริมาณน้ำฝน (มม.)
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย				
มกราคม	35.8	6.4	22.1	77	74.1	37.1	1.1
กุมภาพันธ์	39.6	6.5	23.5	68	98.4	49.2	6.5
มีนาคม	42.1	13.7	25.2	60	136.8	68.4	13.8
เมษายน	42.8	18.8	28.0	61	162	81.0	45.2
พฤษภาคม	42.7	20.9	28.2	73	131.4	65.7	169.7
มิถุนายน	37.7	21.2	27.4	83	87.9	44.0	186.8
กรกฎาคม	35.6	20.1	26.8	85	77.1	38.6	177.6
สิงหาคม	35.6	20.4	25.9	86	74.4	37.2	214.0
กันยายน	36.8	19.8	27.4	84	88.2	44.1	181.9
ตุลาคม	37.1	15	27.3	83	90.1	45.1	105.0
พฤศจิกายน	37.1	7.3	25.3	81	79.0	39.5	23.4
ธันวาคม	37.1	3.3	22.6	79	71.0	35.5	7.9
รวม	-	-	-	-	1,170.4	585.2	1,132.9
เฉลี่ย	-	-	25.8	77	-	-	-

ที่มา : สถานีตรวจวัดอุณหภูมิแม่สะเรียงเฉลี่ย 30 ปี

รูปที่ 3-5 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

3.5 ธรณีวิทยา

รูปที่ 3-6 แผนที่ธรณีวิทยา

สัญลักษณ์

h-s

t-p

คำอธิบาย

หินยุคคาร์บอนิเฟอรัสตอนล่างในแนวแม่ฮ่องสอน-แม่สอ และเชียงราย-เชียงใหม่-เถิน ส่วนใหญ่เป็นหินทรายเนื้อละเอียดมีกรวดปนบ้างเล็กน้อย และหินดินดาน โดยมีหินปูนและหินเชิร์ตแทรกสลับ ความหนาของหินเหล่านี้ประมาณ 300-400 เมตร (Baum et al., 1970) การสะสมตัวของชั้นหินต่อเนื่องกันจนถึงยุคคาร์บอนิเฟอรัสตอนปลาย ส่วนใหญ่ได้แก่ หินเชิร์ต หินดินดาน หินทรายและหินทรายชนิดซึบเกรย์แวก สลับกับชั้นหินปูน โดยมีหินทรายแดงและหินกรวดมหายุคคาร์บอนิเฟอรัส วางตัวอยู่ข้างบน

เป็นหินมหายุคมีโซโซอิกแผ่กระจายในแนวแม่ฮ่องสอน แม่สอ อุ้มผาง ทองผาภูมิ โดยจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มหินที่สะสมตัวแบบภาคพื้นทวีปประกอบด้วยหินทราย หินทรายแป้งและหินดินดาน ซากดึกดำบรรพ์ที่พบในหินมหายุคมีโซโซอิกบ่งอายุตั้งแต่ยุคไทรแอสซิกตอนกลางถึงยุคจูแรสซิกตอนกลาง หินยุคไทรแอสซิกทางด้านตะวันตกของอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เป็นพวกหินปูน หินทรายและหินโคลน บริเวณบ้านกล้วยทองและบ้านปะละทะทางตะวันตกของอำเภออุ้มผางก็เช่นกัน ปกคลุมด้วยหินชั้นยุคจูแรสซิก ที่แสดงสภาวะการสะสมตัวของตะกอนในทะเลน้ำตื้น ประกอบด้วยชั้นหินเรียงจากล่างขึ้นบนดังนี้ หินโคลนสลับหินทรายชั้นบางๆ หินทรายเนื้อหยาบปานกลางที่มีเลนส์หินปูนเกิดปนอยู่ด้วย เนื้อหินเป็นพวกหินปูนชั้นหนาถึงมวลหนามีซากดึกดำบรรพ์ปะการัง(coral) มาก และตอนบนสุดเป็นชั้นหินทรายเนื้อละเอียดถึงหยาบแสดงลักษณะชั้นเฉียงระดับ ความหนาของหินยุคจูแรสซิกในเขตอำเภออุ้มผางมากกว่า 400 เมตรขึ้นไป

ที่มา http://www.dmr.go.th/main.php?filename=nw_geo#c

3.6 ทรัพยากรดิน

วัตถุดินกำเนิดดินในพื้นที่โครงการ เกือบทั้งหมดเกิดจากการผุพังสลายตัวอยู่กับที่ (residual material) แต่เดิมได้มีการจำแนกดินไว้เป็นภูเขา (Slope Complex : Sc) ซึ่งการเกิดของดินสลับซับซ้อน มีลักษณะไม่แน่นอนไม่สามารถใช้หน่วยการจำแนกดินแบบชุดดินหรือประเภทดินให้ถูกต้องได้ จึงจำเป็นต้องศึกษาลักษณะของดินตามหลักการกำหนดหน่วยของแผนที่ดินที่เรียกว่า Morphometric Soil Legend สามารถจำแนกออกเป็นหน่วยแผนที่ดิน ได้ดังนี้

รูปที่ 3-7 หน้าตัดดินในพื้นที่การเกษตร

หน่วยดินที่ 1 ลักษณะดินเป็นดิน
ลึก ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วน
ปนดินเหนียวสีน้ำตาลเข้มปนแดง
หรือแดงเข้ม เป็นดินลึกมาก
(มากกว่า 1.50 เมตร) การระบาย
น้ำดี มีความลาดชันมากกว่า 20
% ค่า pH ดินบน 6.0-7.0 ดินล่าง
5.0-6.0

รูปที่ 3-8 หน้าตัดดินในพื้นที่หมู่บ้าน

หน่วยดินที่ 2 ลักษณะดินเป็นดิน
ลึก ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วน
ปนดินเหนียวสีน้ำตาลเข้มหรือสี
น้ำตาลแดง เป็นดินลึกมาก
(มากกว่า 1.50 เมตร)การระบาย
น้ำดี มีความลาดชันมากกว่า 20
% ค่า pH ดินบน 6.0-7.0 ดินล่าง
5.0-6.0

การเก็บตัวอย่างดิน

รูปที่ 3-9 เจาะหลุมดิน

รูปที่ 3-10 เก็บดินตามชั้นดิน

3.7 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินของพื้นที่โครงการ ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 545 ไร่ ประกอบด้วยเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) หมู่บ้านชาวไทยภูเขา มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 7 ไร่ หรือร้อยละ 1.31 ของพื้นที่ทั้งหมด
- 2) ป่าดิบสมบูรณ์ มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 80 ไร่ หรือร้อยละ 14.63 ของพื้นที่ทั้งหมด
- 3) ป่าผลัดใบสมบูรณ์ มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 458 ไร่ หรือร้อยละ 84.07 ของพื้นที่ทั้งหมด

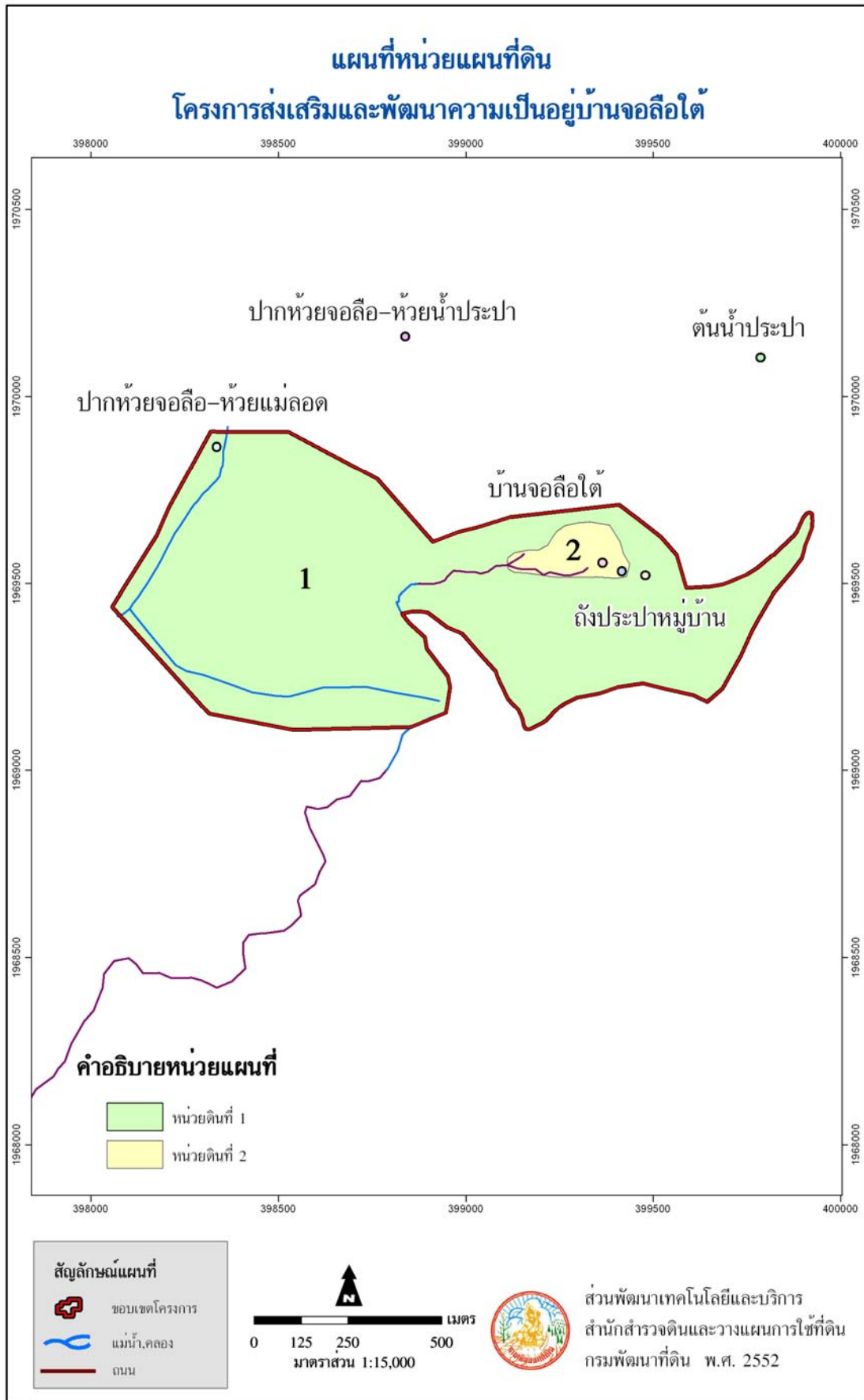
รูปที่ 3-11 ป่าดิบสมบูรณ์

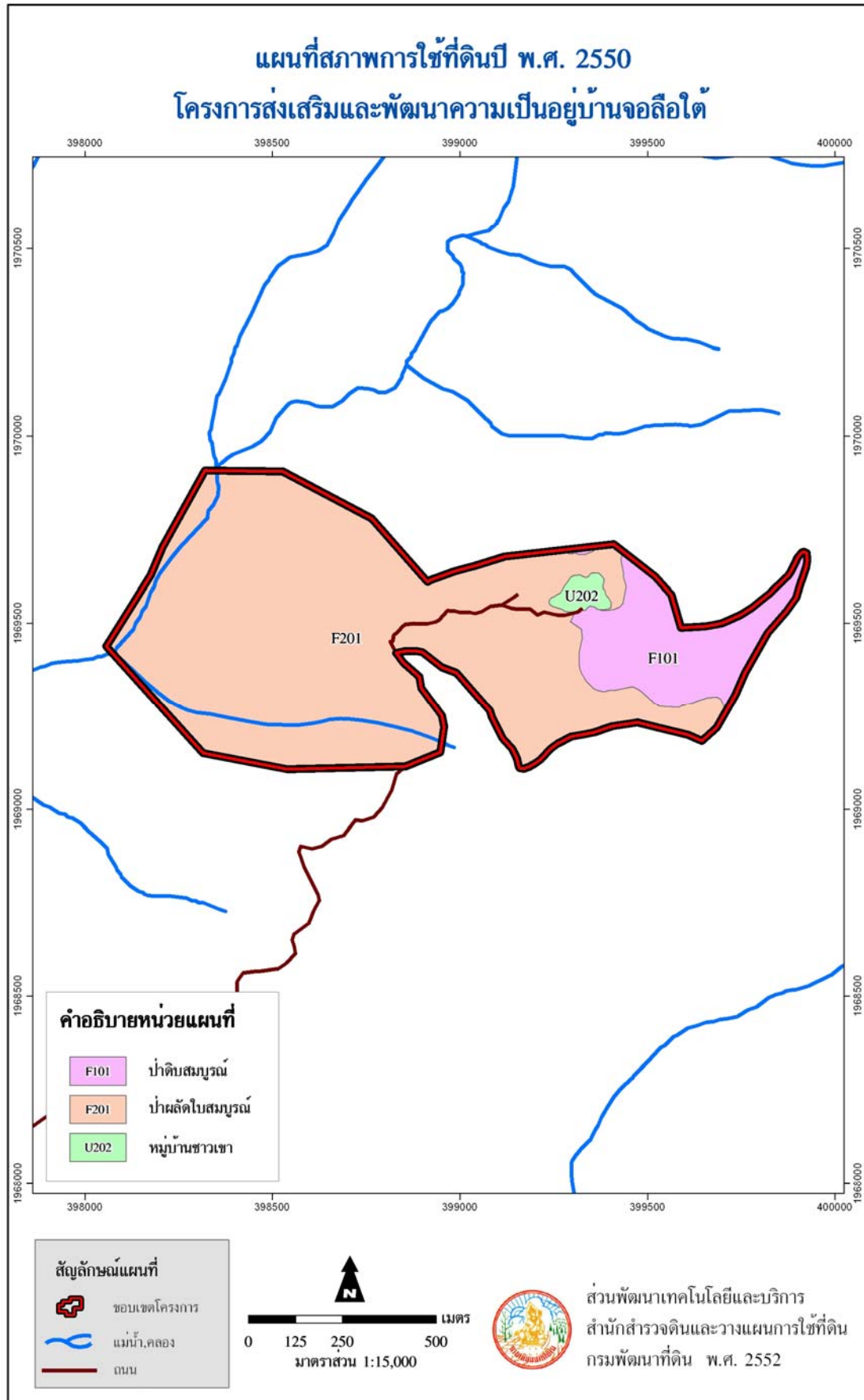
รูปที่ 3-12 ป่าผลัดใบสมบูรณ์

รูปที่ 3-13 หมู่บ้านจอลือใต้ (ช่วงกำลังพัฒนา)

รูปที่ 3-14 แผนที่หน่วยแผนที่ดิน

รูปที่ 3-15 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน

3.8 ทรัพยากรน้ำ

แหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญได้แก่ ห้วยจ้อลือ ซึ่งไหลมาจากภูเขาสูงทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ แล้วไหลผ่านพื้นที่ไปยังทิศตะวันตก ไหลเลยออกนอกพื้นที่ และน้ำจากลำห้วยสาขาของห้วยจ้อลือไหลมาจากภูเขาทางด้านทิศตะวันออก ผ่านขอบโครงการทางด้านทิศตะวันออก และมารวมกับห้วยจ้อลือทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ ห้วยจ้อลือเป็นลำห้วยที่มีน้ำไหลตลอดปี แต่ลำห้วยสาขาที่มีอยู่ในพื้นที่ส่วนมากเป็นลำห้วยเล็กๆ ที่น้ำไม่ไหลตลอดปี แต่ระดับของลำห้วยจ้อลือ ช่วงที่ไหลผ่านหมู่บ้านนั้นอยู่ต่ำกว่าระดับความสูงของพื้นที่โครงการ ประมาณ 400 เมตร จึงไม่สามารถนำน้ำขึ้นมาใช้ได้ ซึ่งน้ำประปาหมู่บ้านนั้น จะใช้แหล่งน้ำต้นทุนจากลำห้วยสาขาของห้วยจ้อลือ แต่มีปัญหาหน้าแข้งในหน้าแล้ง

รูปที่ 3-16 ห้วยแม่บาง

3.9 ทรัพยากรป่าไม้

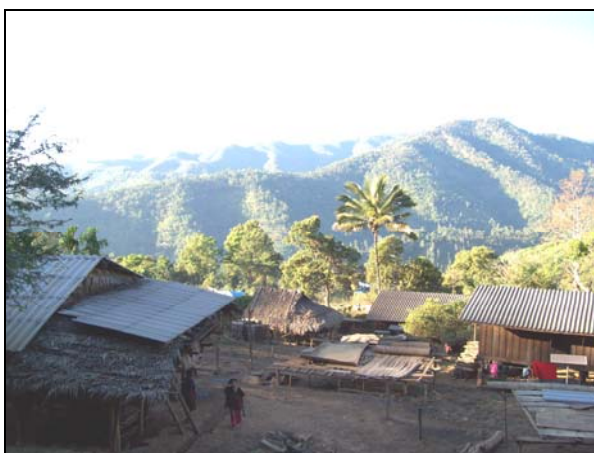
พื้นที่โครงการมีสภาพเป็นป่าไม้เบญจพรรณและป่าแดงหรือป่าเต็งรัง แต่ในปัจจุบันพื้นที่ป่าถูกบุกรุกเข้าทำลาย เพื่อทำกินในลักษณะของการทำไร่เลื่อนลอย กระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่ป่าไม้เป็นจำนวนมาก ทำให้หลายแห่งมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม

รูปที่ 3-17 ป่าไม้บริเวณพื้นที่รอบโครงการ

3.10 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

บ้านจอลือใต้ เป็นหย่อมบ้านของบ้านแม่หลุย หมู่ที่ 4 ตำบลแม่สวด อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวน 20 ครัวเรือน 24 ครอบครัว ประชากร 138 คน ชาย 74 คน หญิง 64 คน ประชากรเป็นเผ่ากระเหรี่ยงโปว์ นับถือผี จำนวน 10 ครัวเรือน ศาสนาคริสต์ จำนวน 9 ครัวเรือนและศาสนาพุทธ 1 ครัวเรือน ใช้ภาษากระเหรี่ยง ประกอบอาชีพทำไร่ข้าว และผัก ปศุสัตว์ ปลูกกล้วย เลี้ยงสัตว์เพื่อกินและใช้ในพิธีกรรม เช่นเลี้ยงผี ได้แก่ หมูพื้นเมือง ไก่พื้นเมือง สำหรับแพะและควาย เลี้ยงเพื่อขายโดยมีรายได้เฉลี่ย 2,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ปัญหาที่พบคือ ข้าวมีไม่เพียงพอสำหรับบริโภคตลอดปี เนื่องจากผลผลิตต่ำ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ความเป็นอยู่ของชาวบ้านจึงค่อนข้างลำบาก สุขอนามัยส่วนบุคคลยังไม่ดีพอ มีเด็กเป็นโรคผิวหนังและขาดสารอาหาร

รูปที่ 3-18 สภาพที่อยู่อาศัยในบ้านจอลือใต้

รูปที่ 3-19 สัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน

รูปที่ 3-20 เด็กๆชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง

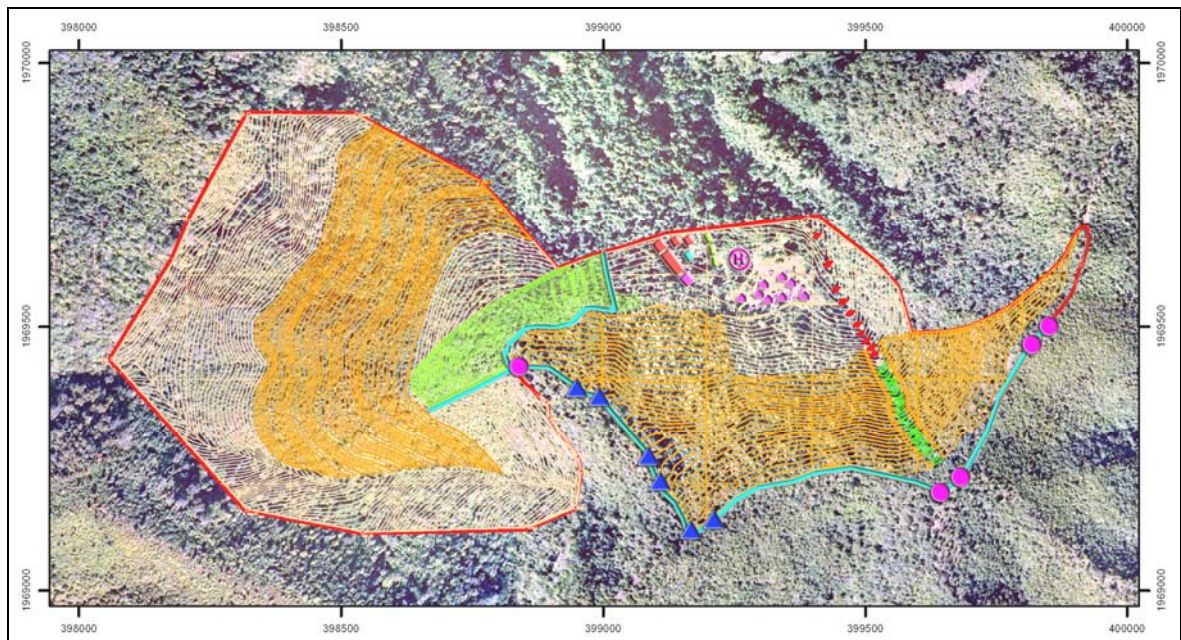
รูปที่ 3-21 ชาวบ้านบ้านจอลือใต้ต้อนรับเสด็จ

ส่วนที่ 4

การจัดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่โครงการ

4. แผนผังการใช้ที่ดินรวม

ผังการใช้ที่ดินสำหรับบ้านจอลือใต้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อให้เกษตรกรกินดีอยู่ดี สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี มีข้าวและอาหารเพียงพอต่อการบริโภค เพื่อให้มีความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกษตรกรสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ อย่างรู้คุณค่า และสามารถทำการเกษตรในพื้นที่เดิมได้อย่างยั่งยืนโดยมิต้องบุกรุกแผ้วถางป่าไม้อีกต่อไป

รูปที่ 4-1 ผังการใช้ที่ดินบ้านจอลือใต้

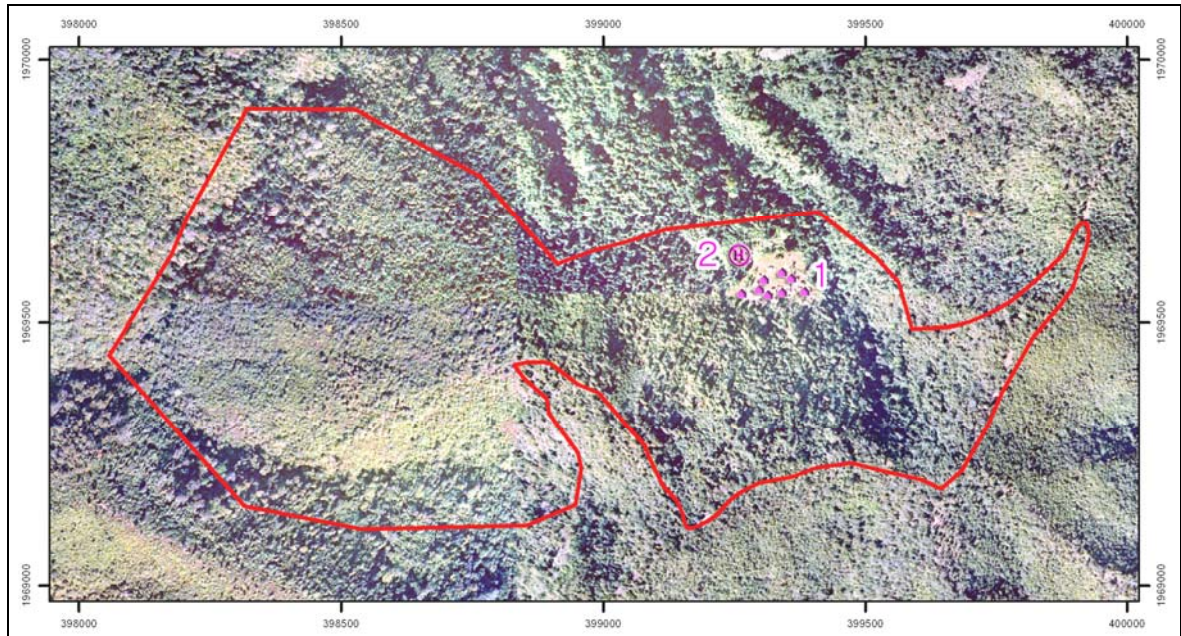
ผลการประชุมของหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมมือกันประสานแผนงานและพิจารณาแผนการพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตให้กินดีอยู่ดี สามารถทำการเกษตรได้ตลอดปี แก้ไขปัญหาเรื่องข้าวไม่พอกินให้มีข้าวและอาหารเพียงพอสำหรับบริโภคตลอดปี แก้ไขปัญหาความยากจน โดยการส่งเสริมให้มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่เหลือจากการบริโภค

4.1 การจัดทำผังการใช้ที่ดินสำหรับบ้านจอลือใต้ มีดังนี้

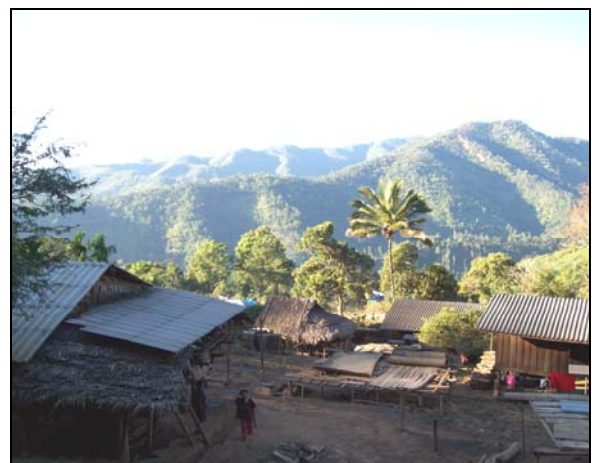
- 4.1.1 บริเวณที่อยู่อาศัยชุมชน
- 4.1.2 บริเวณพื้นที่เกษตรที่มีระบบกระจายน้ำ
- 4.1.3 บริเวณพื้นที่เกษตรที่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 4.1.4 บริเวณพื้นที่เกษตรที่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ใช้หญ้าแฝก

4.1.1. บริเวณที่อยู่อาศัยชุมชน

ประกอบด้วย พื้นที่หมู่บ้าน ลานจอดเฮลิคอปเตอร์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านจอลือใต้ แปลงปลูก-พืชผักของศูนย์การเรียนรู้ โรงอาหาร ศาลาอ่านหนังสือชุมชน บ้านพักครู บ่อปลาใน

หมายเลข 1. ในแผนที่คือ บริเวณพื้นที่หมู่บ้านจอลือใต้

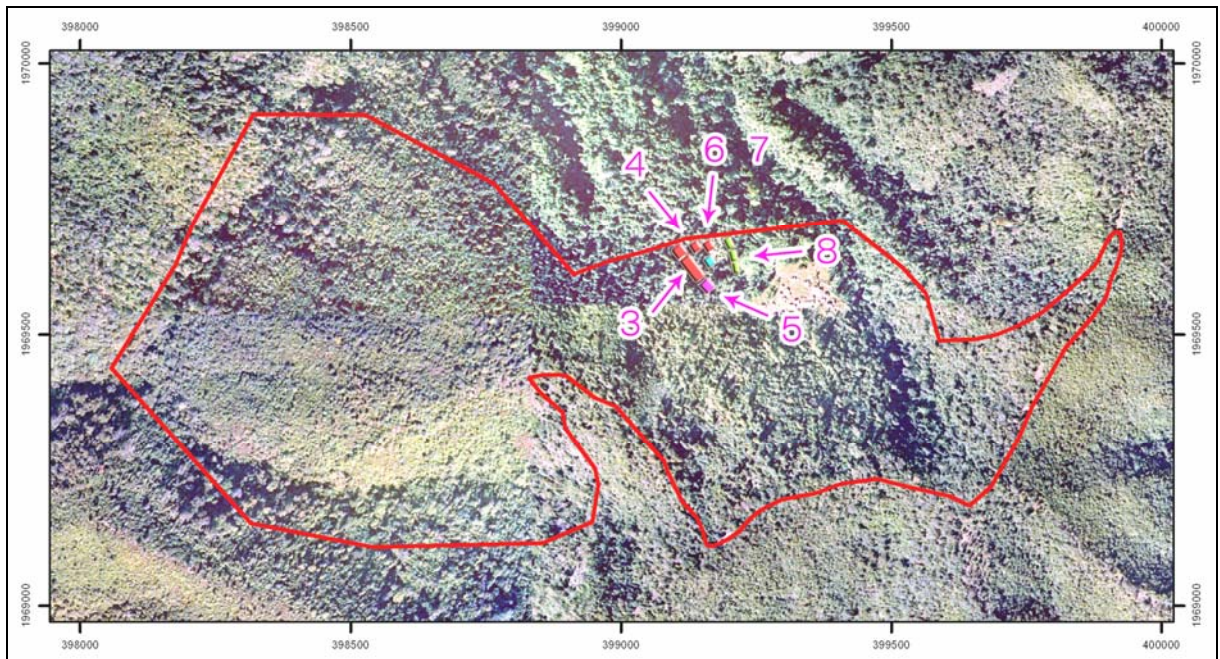

หมายเลข 2. ในแผนที่คือ ลานจอดเฮลิคอปเตอร์

หมายเลข 3. ในแผนที่คือ ที่ตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านจอลือใต้

การบรรยายสรุปให้กับผู้บริหารระดับสูง ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านจอลือใต้

หมายเลข 4. ในแผนที่คือ แปลงปลูกพืชผักของนักเรียน ศูนย์การเรียนรู้ฯ

สนามกีฬาของโรงเรียน

หมายเลข 5. โรงอาหาร

หมายเลข 6. ในแผนที่คือ ศาลาอ่านหนังสือชุมชน

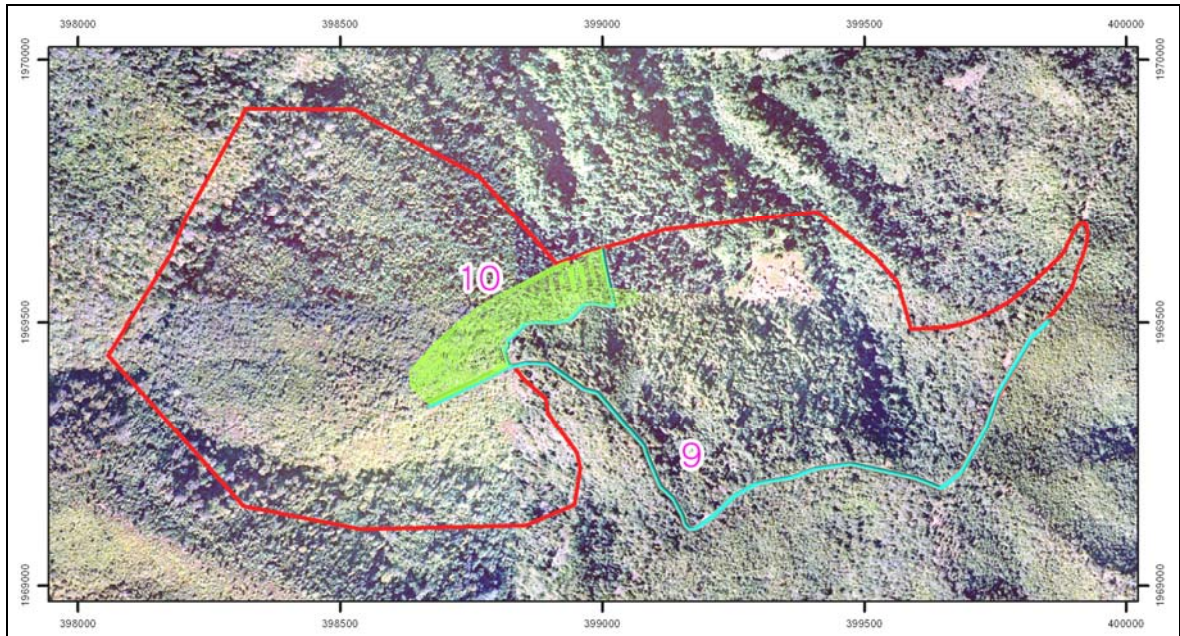
หมายเลข 7. ในแผนที่คือ บ้านพักครู

หมายเลข 8. ในแผนที่คือ บ่อปลาโน

4.1.2. บริเวณพื้นที่เกษตรที่มีระบบกระจายน้ำ

ระบบกระจายน้ำในพื้นที่ใช้ระบบแบบสปริงเกอร์ และได้แนววางท่อน้ำเพื่อการเกษตร บริเวณนี้ปลูกข้าวไร่สลับกับการปลูกพืชบำรุงดิน ปลูกพืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง และถั่วพรี

หมายเลข 9. ในแผนที่คือ แนววางท่อน้ำเพื่อการเกษตร แสดงโดยใช้เส้นสีเขียวเข้ม

สำรวจแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อการเกษตรบริเวณต้นลำห้วยจอลือ

ท่อสำหรับการเกษตร

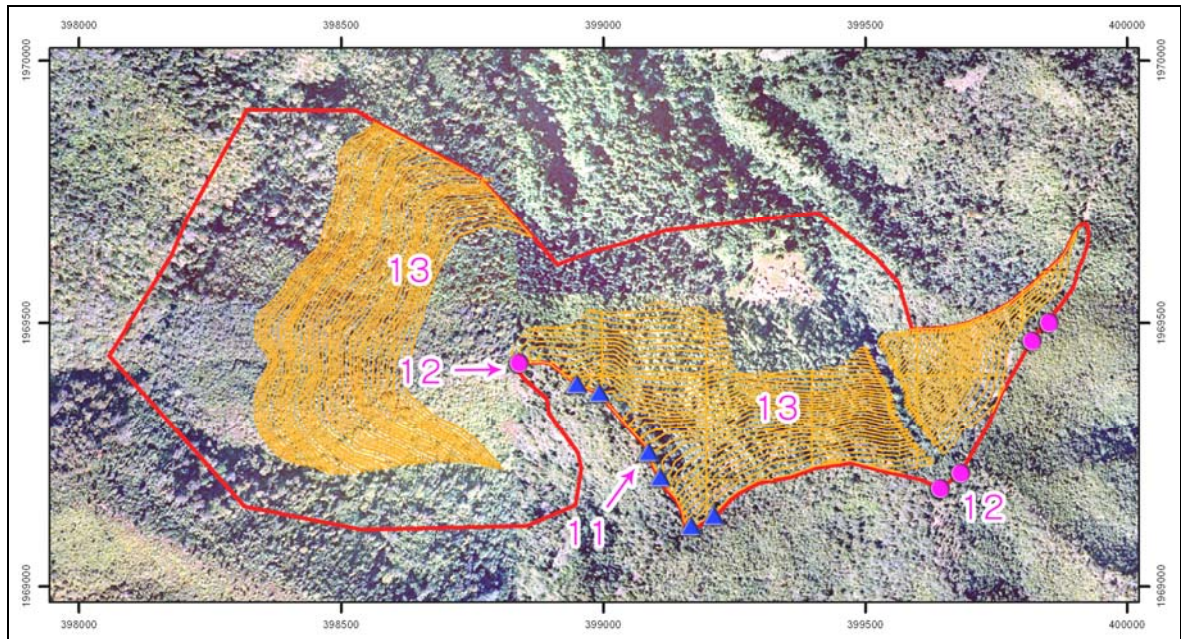

หมายเลข 10. ในแผนที่คือ ติดตั้งระบบกระจายน้ำแบบสปริงเกอร์ในพื้นที่เกษตร จากภาพแผนที่จะกำหนดเป็นเส้นสีเขียวอ่อน

4.1.3. บริเวณพื้นที่เกษตรที่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

คูรับน้ำขอบเขาชนิดที่ 6 และคันคูเบนน้ำ ถึงน้ำไฟเบอร์ลดแรงดันน้ำขนาด 1,000 ลิตร บ่อเก็บน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) เส้นผ่านศูนย์กลาง 6 เมตร ซึ่งบริเวณคันคูรับน้ำขอบเขาชนิดที่ 6 และบริเวณคันคูเบนน้ำ ทำการปลูกข้าวไร่และกาแฟ ซึ่งได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์จากกรมส่งเสริมการเกษตร และอบต.แม่สวด โดยพันธุ์ข้าวไร่ที่ปลูกคือ พันธุ์ข้าวจำฮ้อ

หมายเลข 11. ในแผนที่ แสดงด้วยจุดสามเหลี่ยมสีน้ำเงิน เป็นถึงน้ำไฟเบอร์ขนาด 1,000 ลิตร เพื่อลดแรงดันน้ำ

หมายเลข 12. ในแผนที่แสดงด้วยจุดกลมสีชมพู เป็นบ่อเก็บน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) เส้นผ่านศูนย์กลาง 6 เมตร

หมายเลข 13. ในแผนที่คือระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ คูรับน้ำขอบเขาชนิดที่ 6 และคันคูเบนน้ำ

แปลงสาธิตการจัดทำระบบอนุรักษ์ แบบขั้นบันไดดิน

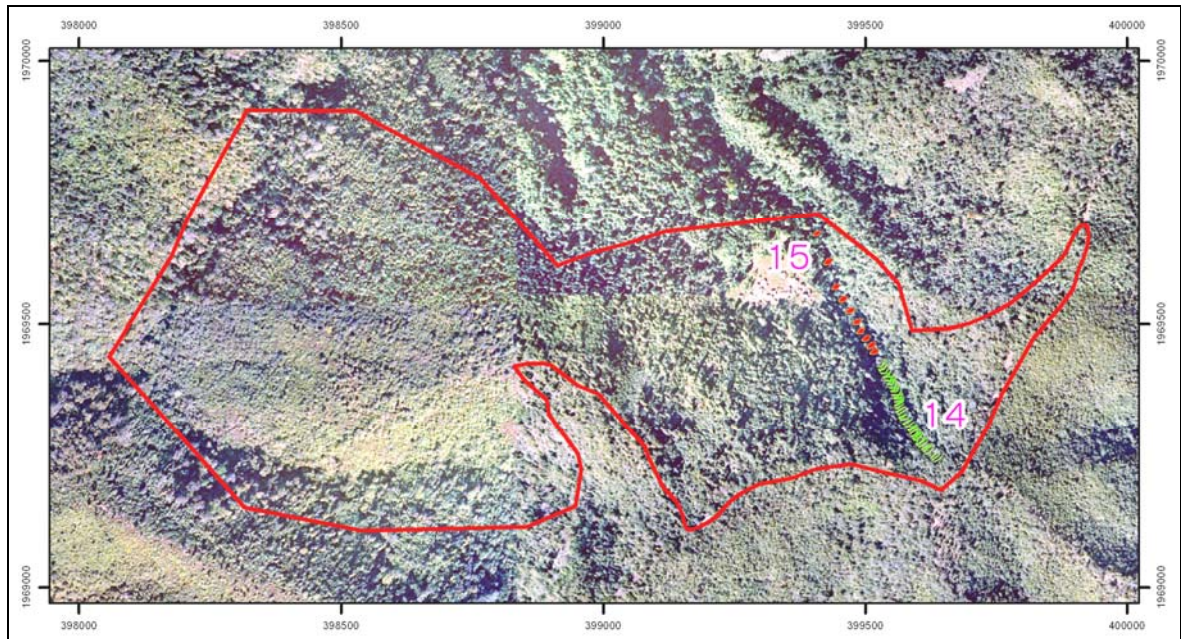
เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินเข้าพื้นที่เพื่อดำเนินการ

4.1.4. บริเวณพื้นที่เกษตรที่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ใช้หญ้าแฝก

พื้นที่บริเวณนี้ประกอบด้วยการปลูกหญ้าแฝก และการสร้างอาคารชะลอความเร็วน้ำ

หมายเลข 14. ในแผนที่คือหญ้าแฝกปลูกในพื้นที่เป็นหนึ่งในระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

การปลูกพืชปุ๋ยสดเพื่อบำรุงดิน

การปลูกพืชปุ๋ยสดเพื่อบำรุงดิน

หมายเลข 15. ในแผนที่คืออาคารชะลอความเร็วน้ำ

ส่วนที่ 5

กิจกรรมการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาพื้นที่โครงการ แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาให้สอดคล้องตามความต้องการที่แท้จริง เป็นไปตามนโยบาย แผน และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้การปฏิบัติงานต่างๆ ได้รับความสะดวกสบายให้ความปลอดภัยพร้อมทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นของประชาชนในพื้นที่โครงการ

หน่วยงานราชการที่มีส่วนร่วมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และมีกิจกรรม การดำเนินงานต่างๆ ในพื้นที่ มีดังนี้

5.1 การพัฒนาที่ดิน

ผู้รับผิดชอบ	สถานที่พัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6	กรมพัฒนาที่ดิน
-	สำรวจทำแผนที่ภูมิประเทศ		244 ไร่
-	สำรวจทำแผนที่การจัดระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำ		244 ไร่
-	จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ		
-	สร้างคันคูรับน้ำขอบเขตนิดที่ 6		23.727 กม.
-	สร้างชั้นบันไดดินแบบต่อเนื่อง		14.536 กม.
-	สร้างอาคารชะลอความเร็วของน้ำ		11 จุด
-	สร้างบ่อตกตะกอนปูนทราย		1 จุด
-	ปลูกหญ้าแฝกเสริมระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ		ไม่มีข้อมูล
-	จัดทำระบบน้ำเพื่อการเกษตร		
-	บ่อบักน้ำ ค.ส.ถ ๑ 6 เมตร		2 จุด
-	ระบบจ่ายน้ำเข้าแปลงเกษตรกร		ไม่มีข้อมูล
-	งานขุดดินและวางท่อส่งน้ำ		3.2 กม.

5.2 การส่งเสริมการเกษตร

ผู้รับผิดชอบ	เกษตรอำเภอสบเมย	สำนักงานเกษตรอำเภอสบเมย	กรมส่งเสริมการเกษตร
-	การส่งเสริมการปลูกกาแฟ	4,000 ต้น	10 ไร่/10 ครัวเรือน
-	การส่งเสริมการปลูกข้าว		20 ต้น / 10 ครัวเรือน
-	การทดลองปลูกฝ้าย		2 ไร่ / 5 ครัวเรือน
-	การส่งเสริมการปลูกกล้วยน้ำว้า		200 ต้น / 20 ครัวเรือน
-	การส่งเสริมการปลูกพริกกระเหรี่ยง		15 ไร่ / 15 ครัวเรือน
-	การทดลองปลูกพืชตามระบบการปลูกพืชบนที่สูง		
-	ปลูกข้าวไร่แซมด้วยพริก ปลูกฝ้ายเป็นแนวรั้ว		1 ไร่

- ปลุกข้าวไร้สลับแถวด้วยถั่วเหลือง ปลุกฝ้ายเป็นแนวรั้ว 1 ไร่
- ปลุกข้าวไร้ตามด้วยถั่วเขียวผิวดำ ปลุกฝ้ายเป็นแนวรั้ว 1 ไร่
- โครงการธนาคารข้าวชุมชน
  - ดำรงข้าวเปลือกเพื่อให้ธนาคารยืมบริโภคในยามขาดแคลน 3,000 ตัน
  - เปลี่ยนพันธุ์ข้าวไร้จากพันธุ์พื้นเมืองเป็นพันธุ์ส่งเสริม(จำว้อย) 400 กิโลกรัม

5.3 การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์

ผู้รับผิดชอบ ปศุสัตว์อำเภอสบเมย สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสบเมย กรมปศุสัตว์

- ส่งเสริมการเลี้ยงสุกรเพื่อผลิตลูก (หมูหลุม) 15 ตัว / 10 ครัวเรือน
- ส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อผลิตลูก 100 ตัว / 10 ครัวเรือน

5.4 โครงการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก

ผู้รับผิดชอบ สำนักงานประมงอำเภอสบเมย กรมประมง

- อบรมให้ความรู้เกษตรกรด้านการประมง 10 ราย
- สนับสนุนปัจจัยด้านการประมง 100 ราย

5.5 โครงการสร้างส้วมราดน้ำ

ผู้รับผิดชอบ สาธารณสุขอำเภอสบเมย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสบเมย

จัดทำงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการสร้างส้วมราดน้ำที่ถูกสุขลักษณะตามความต้องการของครัวเรือนชุมชน จำนวน 19 แห่ง ในการนี้ชาวบ้านที่ขอรับการช่วยเหลือจะสมทบด้านแรงงานชุดหลุมการก่อสร้างตัวส้วม หิน หวาย

วัสดุก่อสร้างที่ทางภาครัฐให้การสนับสนุนช่วยเหลือ มีดังนี้

- ปูนก่อสร้าง 1.5 ถุง / แห่ง
- บล็อก 8 ก้อน / แห่ง
- ท่อซีเมนต์ท่อส่ง 1 เมตร / แห่ง
- ท่อพีวีซี ขนาด 6 นิ้ว 2 เมตร
- น้ำมันเชื้อเพลิงในการขนส่งวัสดุ ไม่มีข้อมูล

5.6 การพัฒนาชุมชน

ผู้รับผิดชอบ พัฒนาการอำเภอสบเมย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสบเมย กรมพัฒนาชุมชน

1) แผนงานสร้างการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการชุมชน

- การประชุมเตรียมพร้อมในการดำเนินกิจกรรม จำนวนทั้งหมด 3 ครั้ง
  - ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
  - กลุ่มทอผ้า
  - ธนาคารข้าว

2) แผนงานกำหนดตำแหน่งการพัฒนาอาชีพของชุมชนภายใต้ระบบกลไกตลาด

- การฝึกอบรมการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ
- การฝึกอบรมเพิ่มทักษะการทอผ้ากะเหรี่ยง

จำนวน 1 ครั้ง/1 กลุ่ม

จำนวน 1 ครั้ง/1 กลุ่ม

3) แผนงานสนับสนุนชุมชนให้มีบทบาทของรับความอ่อนแอของครอบครัวไทย

- การประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการธนาคารข้าว

จำนวน 1 ครั้ง/คณะ

ส่วนที่ 6

ฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ

6.1 วัตถุประสงค์ของการจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ

การจัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศและสารสนเทศครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งประกอบด้วย แผนที่ดิน แผนที่ข้อมูลพื้นฐาน และสารสนเทศอื่นๆ ของโครงการพัฒนาที่ดินอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และจัดทำแผนที่ รายงานรูปเล่ม พร้อมทั้งแผนที่ฐานข้อมูลของโครงการพัฒนาที่ดินอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไว้ในที่เดียวกันโดยใช้ระบบภูมิสารสนเทศ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ได้ง่ายและสะดวกต่อการค้นหา และได้มีการจัดเก็บระบบฐานข้อมูลดังกล่าวนี้ พร้อมทั้งพจนานุกรมข้อมูลอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายและโครงสร้างของข้อมูล บันทึกลงในแผ่นซีดีเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไว้ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

6.2 รายการข้อมูลในระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ

โครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลแบบระบบภูมิสารสนเทศ (Geo Information System) มีลักษณะเฉพาะคือเป็นการจัดเก็บข้อมูลแผนที่ไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ ที่มีข้อมูลทางด้านกราฟฟิก ข้อมูลทางด้านภูมิประเทศ ภาพถ่ายทางอากาศ ตำแหน่ง ทิศทาง ระยะทางบนพื้นโลก และข้อมูลเชิงบรรยาย เข้ามาเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) และข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute Data) ที่สามารถเชื่อมโยงกันและนำมาประมวลผลร่วมกันได้ และรวมถึงข้อมูลเชิงภาพ (photo) ที่มีความสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงพื้นที่หรือข้อมูลเชิงบรรยาย เพื่อให้คำอธิบายอย่างสังเขปสำหรับการค้นคว้าอ้างอิง

ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data)	มีทั้งข้อมูลแบบ shape files ซึ่งมีลักษณะเป็นเส้น (Line) จุด (Point) พื้นที่วงรอบปิด (Polygon) และข้อมูลแบบจุดหรือ raster (Geo Tiff)
ข้อมูลเชิงบรรยาย(Attributes)	เป็นข้อมูลแบบ DBase files (.dbf) และ Excel files (.xls)
ข้อมูลเชิงภาพ	เป็นข้อมูลแบบ JPEG (.jpg) ถ่ายในพื้นที่จริง

ประกอบด้วย ชั้นข้อมูล ที่สำคัญได้แก่ ขอบเขตการปกครองถึงระดับตำบล หมู่บ้าน ถนน ทางน้ำ ดัชนีแผนที่พื้นฐานลำดับชุด L7018 ดัชนีภาพถ่ายออร์โธรี 1:4,000 ดัชนีไฟล์แบบจำลองความสูง (DEM) แผนที่ดิน แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน มาตราส่วน 1:25,000 แผนที่การชลประทาน แผนที่ธรณีวิทยาและข้อมูลอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการวางแผนการใช้ที่ดินในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย

Folder name : BASEDATA2552

ความหมาย : ไฟล์ข้อมูลพื้นฐาน ปี 2552

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	bnd_จอถือได้	ขอบเขตโครงการฯ	polygon	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
2	province_จอถือได้	ขอบเขตจังหวัดของโครงการฯ	polygon	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจทำและแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
3	amphoe_จอถือได้	ขอบเขตอำเภอของโครงการฯ	polygon	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจทำและแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
4	tambon_จอถือได้	ขอบเขตตำบลของโครงการฯ	polygon	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจทำและแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
5	village_มส	หมู่บ้านและสถานที่สำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน	point	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจทำและแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
6	road_มส	ถนน ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน	line	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจทำและแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
7	stream_มส	ทางน้ำ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน	line	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจทำและแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
8	province_มส	ขอบเขตการปกครองของจังหวัดแม่ฮ่องสอน	polygon	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจทำและแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน

Folder name : L7018

ความหมาย : แผนที่พื้นฐาน ลำดับชุด L7018

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	L7018_จอถือได้	ดัชนีไฟล์แผนที่พื้นฐาน กรมแผนที่ทหาร ชุด L7018	polygon	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจทำและแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	มาของข้อมูล
2	4644-4	ไฟล์แผนที่พื้นฐานกรมแผนที่ทหาร ชุด L7018 บางส่วน	raster (.tif)	ส่วนพัฒนาเทคโนโลยีและบริการ สสว.กรมพัฒนาที่ดิน

Folder name : ORTHO

ความหมาย : ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	ortho4k47_จอ ลือใต้	ดัชนีชื่อไฟล์ภาพออร์โธสตี 1:4,000	polygon	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจทำและแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
2	ortho25k47_จอ ลือใต้	ดัชนีชื่อไฟล์ภาพออร์โธสตี 1:25,000	polygon	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจทำและแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
3		ไฟล์ภาพออร์โธสตี 1:25,000 ที่ยกมาเป็น ตัวอย่าง	raster (.tif)	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
4	boundary_ortho	ขอบเขตตัวอย่างภาพออร์โธสตี 1:25,000	polygon	ส่วนพัฒนาเทคโนโลยีและบริการ สสว.กรมพัฒนาที่ดิน

Folder name : DEM2M

ความหมาย : แบบจำลองความสูงเชิงเลข

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	dem_จอ ลือใต้	ดัชนีชื่อไฟล์แบบจำลองความสูง (DEM)	point	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน

Folder name : CONTOUR

ความหมาย : เส้นระดับความสูง

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	contour2m_จอถือได้	เส้นระดับความสูงตัวอย่าง	polygon	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน

Folder name : WEATHER

ความหมาย : ข้อมูลภูมิอากาศ

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	rainfall_stn	สถานีตรวจวัดน้ำฝน	point	กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
2	month	สถิติภูมิอากาศเฉลี่ยรายเดือน	dbf	กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

Folder name : SOIL

ความหมาย : แผนที่ดิน

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	soil_จอถือได้	แผนที่ดินของโครงการ	polygon	ส่วนพัฒนาเทคโนโลยีและบริการ

Folder name : GEOLOGY

ความหมาย : แผนที่ธรณีวิทยา

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	Geo250k_จอถือได้	แผนที่ธรณีวิทยามาตราส่วน 1:250,000	polygon	กรมทรัพยากรธรณี

Folder name : LANDUSE

ความหมาย : แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	lu2550_มส	แผนที่สภาพการใช้ที่ดินปี	polygon	ส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ที่1

Folder name : IRRIGATION

ความหมาย : ไฟล์ข้อมูลพื้นฐาน ปี 2552

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	irr_project_l	โครงการชลประทานขนาดใหญ่	point	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
2	irr_project_m	โครงการชลประทานขนาดกลาง	point	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
3	irr_project_s	โครงการชลประทานขนาดเล็ก	point	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
4	irr_area	พื้นที่ชลประทาน	polygon	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน
5	rid_office	สำนักชลประทาน	polygon	สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่ กรมพัฒนาที่ดิน

Folder name : RDPZone

ความหมาย : ผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	building_จอลือใต้	อาคารสำนักงานในโครงการ	point	จากการแปลภาพออร์โธรี
2	soilcoins_จอลือใต้	ภาพระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	XLS	ถ่ายจากสถานที่จริง

Folder name : PICTURE

ความหมาย : ภาพถ่ายแสดงสภาพพื้นที่และการใช้ประโยชน์ ถ่ายในพื้นที่จริง

ที่	ชื่อไฟล์	ความหมาย	ชนิดของข้อมูล	ที่มาของข้อมูล
1	building	ไฟล์ภาพถ่ายพื้นที่จริง	ดิจิทัล	
2	learncenter			
3	soilcoins			

6.3 โครงการที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2552

โครงการจัดทำฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศโครงการพัฒนาที่ดิน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ปีงบประมาณ 2552

มีทั้งหมด 12 โครงการ ในพื้นที่ 9 จังหวัด

ที่	ชื่อโครงการ	รหัสโครงการ	จังหวัด
1.	โครงการเชื่อมชุมชนตำบลปรกาวชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	พร.52.01นย.01_ชุมชนตำบล	นครนายก
2.	ฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	พร.52.01อท.01_ลี้บัวทอง	อ่างทอง
3.	โครงการเกษตรวิชญา	พร.52.06ชม.01_เกษตรวิชญา	เชียงใหม่
4.	โครงการพัฒนาการเกษตรลุ่มน้ำแม่ลอบ	พร.52.06ชม.02_แม่ลอบ	เชียงใหม่
5.	โครงการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่ บ้านจอลือใต้	พร.52.06มช.01_จอลือใต้	แม่ฮ่องสอน
6.	ศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ	พร.52.06มช.02_ปางตอง	แม่ฮ่องสอน
7.	ศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มน้ำปาย ตามพระราชดำริ	พร.52.06มช.03_โป่งแดง	แม่ฮ่องสอน
8.	ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา ตามพระราชดำริ	พร.52.07นน.01_ภูฟ้า	น่าน
9.	ศูนย์ชัยพัฒนาการเกษตร สิรินคร	พร.52.08พจ.01_เกษตรสิรินคร	พิจิตร
10.	โครงการปลูกป่าชายพัฒนา-แม่ฟ้าหลวง	พร.52.10ปช.01_ปลูกป่า	ประจวบคีรีขันธ์- เพชรบุรี
11.	โครงการจัดการพัฒนาที่ดินฯ ตามพระราชประสงค์ หนองพลับ- กัลลหอง	พร.52.10ปช.02_หนองพลับ	ประจวบคีรีขันธ์- เพชรบุรี
12.	โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ	พร.52.11นศ.01_ปากพนัง	นครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

1. กรมพัฒนาที่ดิน 2541 ความรู้เรื่องหญ้าแฝก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. กรมพัฒนาที่ดิน 2550 ด้วยพระบารมีฟื้นฟูปฐพีไทย เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 80 ปี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2539 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาการเกษตรไทย เนื่องในโอกาสมหามงคลปีกาญจนาภิเษก พุทธศักราช 2539
4. กระทรวงวัฒนธรรม 2550 สารานุกรมพระราชกรณียกิจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในรอบ 60 ปี แห่งการครองราชย์
5. กระทรวงศึกษาธิการ 25 ทฤษฎีใหม่ในหลวง ชีวิตที่พอเพียง
6. จันทบูรณ์ สุทธิ 2524 ไร่เลื่อนลอยชาวเขา กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย
7. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534 ภูมิทัศน์ประเทศไทย เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจริญพระชนมายุครบ 36 พรรษา
8. มุลนิธิพระดาบส 2551 คำสอนพ่อ ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
9. สถาบันพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน 2550 โครงการส่งเสริมและพัฒนาความเป็นอยู่บ้านจอลือใต้ จังหวัดแม่ฮ่องสอน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
10. สมาคมสันนิบาตมุลินีแห่งประเทศไทย 2542 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการมุลินี ในประเทศไทย
11. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2538 52 ปี แห่งการพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
12. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2540 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
13. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2544 ได้เริ่มบารมี 20 ปี ที่ กปร.
14. สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์แห่งชาติ 2539 ประพาสต้นบนดอย เนื่องในมหามงคล สมัยฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี
15. อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 60 ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาชน 978-9771-94-X

รายนามผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายฉลอง เทพวิทักษ์กิจ
นายเกรียงศักดิ์ หงษ์โต
นายศิริพงษ์ อินทรมงคล

รองอธิบดีด้านวิชาการ
รองอธิบดีด้านปฏิบัติการ
ผู้อำนวยการสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายสมพร ผาตินาวิน

ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาเทคโนโลยีและบริการ

หัวหน้าโครงการ

นางสาวประทุมพร พันเพ็ง
นางสาวรุ่งนภา ตะวันรอน
นางสาววรวรรณ แยม่อง

นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ
นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ
นักสำรวจดินชำนาญการ

ผู้ช่วยหัวหน้าโครงการ

นางสาวสุธินี วดีศรีศักดิ์

นักสำรวจดินปฏิบัติการ
(ผู้ช่วยหัวหน้าโครงการ)

คณะเจ้าหน้าที่

นางสาวปภาวี สุขพิทักษ์
นายวิษณุ บุญสิ่ว
นางสาวกาญจนา ศิขรินกุล
นางสาวขวัญตา ไชยทิพย์
นางสาวสุภาพร แซ่โจ้ว
นางสาวศิริวรรณ ปานเพียร
นางสาวจันทนา มณีโชติ

นักวิชาการเกษตร
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
เจ้าพนักงานสถิติ
เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
เจ้าพนักงานสถิติ
เจ้าพนักงานสถิติ
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน